Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 1-hээ гарана | № 177 (16700) | 1984 оной августын 2, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Хельсинкэдэхи ниитэ Европын зүблөөнэй hайшаагдаhан гол ёhонуудта үнэн сэхэ байhанаа Советскэ Союз бодото хэрэгүүдээрээ батадхаhан, гүрэнүүдэй хоорондохи политическэ, экономическа, соёлой болон гуманитарна харилсаа холбооной элдэб янзын онол аргануудые үргэдхэхэ хэрэгые эдэбхижүүлгэдэ бүхы талаар туhа нэмэри хэhэн байха юм. Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөнэй түгэсхэлэй документдэ гар табигдаhаар 9 жэлэй ойдо зорюулагдаhан совет олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ энээн тухай онсолон тэмдэглэгдэбэ. Июлиин 31-дэ Москвада тэрэ болобо.

Хэрбээ ниитэ Европын зүблөөндэ хабаадалаг баруунай оронуудай Хельсинкэдэхи хэлсээнүүдые дүүргэлгэдэ Советскэ Союздал адляар бүтэмжэтэйгөөр хандадаг байгаа hаань, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэг урагшаа дабшаха, харин шахардуу байдалые hуларуулга бүри гүнзэгы удхатай болохо байгаа гээд Европодохи аюулгүй байдалай болон харилсаа холбооной түлөө совет комитедэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ Л. Н. Толкуновой элидхэл дотор, үгэ хэлэhэн хүнүүдэй үгэнүүд дотор тэмдэглэгдэбэ.

Манай түби дээрэ, мүн бүхы дэлхэй дээрэ ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонуулаа элсүүлхые уряалжа, Европын эб найрамдалта олониитэдэ хандаhан хандалга суглаанда хабаадагшад баталан абаба.

Арадуудай дура зориг хэрэгсээнгүй, түрүүшын сохилто хэхэ американ шэнэ ядерна ракетэнүүдэй Баруун Европын зарим оронуудта тараан тодхогдожо байhан ушарhаа Европодохи уласхоорондын байдалай ехээр муудаhантай хамта совет хүнүүд hанаагаа ехээр зобоно, гээд документ дотор хэлэгдэнэ. Европын соёл болбосоролдо, мүн баhа газар дэлхэй дээрэхи бүхы амитай юумэндэ энэ буу зэбсэгынь аюул тохёолдуулна.

Замбуулинда буу зэбсэг дэлгэрүүлхэ талаар американ засаг захиргаанай түсэбүүд эб найрамдалай хэрэгтэ онсо аюултай байна. Эдэ түсэбүүдэй бэелүүлэлтэ, Европын арадуудай аюулгүй байдалда аюултай хойшолонгуудтай байха бшүү. Мүнөө үшөө боломоор дээрэнь. үйлэ хэрэгүүдэй нимэ хүгжэлтые зогсоохо шухала. Тиимэhээл замбуулинай дайдада буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые дэлгэрүүлхэгүй талаар совет-американ хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ гэhэн Совет правительствын дурадхалые совет олониитэдэ дэмжэдэг байна.

Европодо этигэл найдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдээр Стокгольмын конференци амжалтатайгаар түгэсэхэ бэзэ гэhэн ехэ этигэл найдал хандалга дотор найдуулагдана. Хельсинкэдэхи түгэсхэлэй документын гол ёhонууд болон заабаринуудые хүтэлбэри болгон, мүнөөнэй Европын орёо ба хойшолуулагдашагүй хэрэглэмжэнүүдтэ харюусамаар, дайнай аюулые бага болгохо талаар хэмжээнүүдые конференцидэ хабаадагшад хараалха ёhотой. Политическэ болон уласхоорондын-хуулиин гуримай үргэн ехэ алхамуудые сэрэгэй-техническэ шэнжэтэй хэмжээнүүдтэй тааруугаар бэелүүлхэ гэhэн нүхэр К. У. Черненкын хэлэhэн бодол энээниие түйлаха бүтэмжэтэй арга зам болоно.

(ТАСС).

ПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

...лшадай дунда политическэ хүмүүжүүлгын ...эри үнгэргэлгэдэ Эстониин ССР-эй хүтэл...ы хүдэлмэрилэгшэдэй хабаадалга тухай» КПСС-эй Центральна Комитет баталан

XXVI съездын, ЦК-гай июниин (1983 ...лиин ба апрелиин Пленумүүдэй шиид...ые, КПСС-эй ЦК-...ральна секретарь У. Черненкын зааба... бэелүүлэн, Эстониин ...н ЦК, партийна ко... партийна эхин ор...уд үзэл сурталай...кэ хүмүүжүүлгын ...лгада ехэ анхара...улдаг болоо гээд ...отор тэмдэглэгдэнэ. ...нска партийна ор... контрпропаганда сэ...тэйгээр ябуулдаг, телевидени болон ...хилын саана нүүжэ ...архис этэгээлүүдэй ...ерикальна түбүүдэй ...үзэл бодолой та...ото ябуулгануудта ...дэг байна.

...дай дунда полити...элмэри ябуулхадаа, ...комитедүүд хүтэл... хүдэлмэрилэгшэдтэ ...үшэглэдэг. КПСС-эй ...гүрэнэй дотоодын ...даадын политикые ...ада, бодото дээ...үүлгэдэ партийна, ...офсоюзай хүдэлмэ... ажахын хүтэлбэри...эдэбхитэйгээр хабаа...л сурталай, эмхид... ажахын ябуулгаяа ...оотойгоор бэелүүл...

...ин ЦК-гай, Верхов...эй Президиумэй, ...ын Министрнүүдэй ...хүтэлбэрилхы хү...шэд, партиин гор... райкомуудай нэгэ...етарьнар, министр...есс-конференцинууд ...лэлдэ, телевиденеэр ...оор үгэ хэлэдэг, ...гын органуудай ажал ...хай хүн зондо мэ... асуудалнуудта ха...юм.

...гэн полит-үдэрнүүд, ...тическэ уншалга...зэл бэшэгэй үдэр...нэй хабаадалгатай...эргэдэдэг. Пропагач... элидхэлшэд бо...рнүүдэй дунда ажа...лбэрилэгшэдэй тоо ... Тэдэнэй дундаhаа ...агитколлективүүдые, ...ска hуралсалай та...үүдые арадай уни...дые толгойлдог, ...алай комиссинуудай ... ородог. Хүнүүдые ...гын түлөө хүтэлбэ...элмэрилэгшэдтэ пар...итедүүд ехэ эрилтэ

табидаг болонхой. Эдэ асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэдэг, партийна болон хүдэлмэришэдэй суглаанууд, Компартинуудай ЦК-нуудай, горкомууд болон райкомуудай бюро ба пленумүүд дээрэ тоосоонууд шагнагдадаг.

Ажалшадай үйлэдбэриин ба ниитын эдэбхи үүсхэлые хүгжөөлгэдэ, республикын үмэнэ табигдаhан социально-экономическа зорилгонуудые шиидхэлгэдэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри туhа нэмэри болоно. Олонхи коллективүүдтэ журам hайжараа, хүдэлмэриин саг гээхэ, кадрнуудай хүдэлмэридэ орохо гараха ябадал үсөөрөө. Агропромышленна комплексые хүтэлбэрилгэ нарижуулан hайжаруулагдана. Ажалай бүтээсые түсэбhөө гадуур 1 процентээр дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр нэмэжэ хороохо талаар социалис уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Национальна олзо доходой ургалтын эршэ табан жэлэй даабаринуудhаа үлүүлнэ.

Гэхэтэй хамта ажалшадые суртал бодолой, политическэ хүмүүжүүлгын талаар партийна организацинуудай, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгада дутуу дунданууд, алдуу эндүүнүүд бии байна. Үзэл сурталай хүдэлмэридэ хабаадаха гээшэ сэхэ уялгамнай гэжэ зарим хүтэлбэрилэгшэд тоолодоггүй. Тэдэнэрэй суртал бодолой-теоретическэ хэмжээе дээшэлүүлгын хойноhоо нүлөө ехэтэй хиналта бэелүүлэгдэнэгүй. Зарим хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд албадан захирдаг, убайгүй, бардам зан гаргадаг, албан тушаалаа хэтэрүүлдэг байха юм.

Зарим хүтэлбэрилэгшэд патриотическа болон интернациональна хүмүүжүүлгэдэ ёhотой анхарал хандуулнагүй. Национальна харилсаануудай, интернациональна мэдэрэл бүридхэлгын асуудалнууд гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдээгүй. Литература болон искусствын бүтээлнүүдэй идейнэ болон уран hайханай хэмжээнэй түлөө соёлой эмхи зургаануудые ба зохёохы ажалтанай холбоонуудые толгойлдог коммунистнуудта ёhотой эрилтэ заримдаа табигданагүй.

Залуушуулай аудиторинуудта, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, элүүрые хамгаалгын коллективүүдтэ ажаhуудаг газарнуудта партийна, совет, профсоюзай, комсомолой хүдэлмэрилэгшэд үсөөн үгэ хэлэдэг. Элидхэлнүүд болон хөөрэлдөөнүүд, хэблэлэй статьянууд заримдаа тодорхой, үнэншэмэ, политическэ талаараа хурса бэшэ байдаг. Зарим ажахын хүтэлбэрилэгшэд -пропагандистнууд хэшээлнүүдтэ хангалтагүйгөөр бэлдэдэг, тэдэниие үнгэргэхые орлогшонортоо даалгажархидаг байна. Хүн бүхэнтэй хүдэлмэри ябуулха онол аргануд хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ.

Ажалшадай hуудал байдалые hайжаруулхын хажуугаар тэдэнэрэй суртал бодолой болон соёлой хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай зарим газарта анхарал оролдолго гаргагдадаггүй. Социалис мүрысөөнэй, ажал бригадна аргаар эмхидхэлгын ба урмашуулгын хүмүүжүүлхы ашаг үрэ хүсэд сэгнэгдэдэггүй. Гүрэнэй түсэбүүд ба уялгануудые дүүргэлгэдэ, бүтээсэ ехэтэй ажалай ба hуудал байдалай хэрэгтэй эрхэ байдал байгуулгада зарим хүтэлбэрилэгшэд харюусалга багатайгаар хандана. Түрүүшын хахад жэлдэ наймадахи предприяти бүхэн продукци эльгээхэ хэлсээнүүдые дүүргээгүй байха юм. Түүхэй эд ба материалнуудые алмаха талаар даабаринууд дүүргэгдэнэгүй. Табан жэлэй эхинhээ хойшо мяха ба hү худалдалга гээгдэлдэ оронхой. Предприятинуудай хамhабариин ажахынууд даншье hаа ааляар хүгжөөгдэнэ.

Тэмдэглэгдэhэн дутуу дунданудые усадхаха гээд Эстониин Компартиин ЦК-е, горкомуудые, райкомуудые, партийна эхин организацинуудые КПСС-эй ЦК уялгалба. Хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан hайжаруулха зорилгонуудта, партиин XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он), февралиин ба апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй эрилтэнүүдтэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэлэй болон политическэ ажал ябуулга дүүрэн хэмжээгээр харюусаха зэргэтэй гээд тогтоол дотор заагдана. Олониитэ зоной дунда үдэр бүри политическэ хүдэлмэри ябуулха ленинскэ онол арга болон ёho заншалнууд бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдэй сэдьхэлэй эрилтэ болохо шухала. Тэдэнэр арад зонтой партиин холбоое эсэшэ сусашагүй гүнзэгырүүлхэ, гансал үгөөрөө бэшэ, мүн ажал хэрэгээрээ— ажал жэгдэ hайнаар эмхидхэжэ, хүн тухай тодорхой анхарал оролдолго гаргажа, өөрынгөө жэшээгээр, моральна шэнжэ шанараар хүмүүжүүлхэ уялгатай.

Үйлэдбэриие али болохоор ашаг үрэтэй болгохо, эрдэм, техникын дэбжэлтэ хүгжэлтые түргэдхэхэ, Эдеэ хоолой ба Энергетическэ программануудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдые элсүүлхын тула партийна комитедүүд, эхин парторганизацинууд хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэриин үргэн баян хэрэгсэлнүүдые, онол ба арганудые шадамараар хэрэглэхэ уялгатай. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгые үргэдхэлгын, хүн зоной гэр байрын эрхэ байдал, медицинскэ болон соёлой-ажаhуудалай хангалгые hайжаруулгын асуудалнуудта анхаралаа ехээр хандуулха хэрэгтэй.

Ажалшадые ангиин мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ ябадалые шангадхалгые республиканска партийна организациин шухалын шухала зорилго гэжэ тоолохо. Олониитын дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэриин удхын хүн зоной улам ургажа байгаа бодол мэдэрэлэй болон эрдэм мэдэсын хэм хэмжээндэ гүйсэд дүүрэнээр харюусадаг байха ябадал түйлаха. Партиин экономическа болон социальна политикые гүн гүнзэгыгөөр, тодо hонороор ойлгуулха, ажабайдалай социалис шэнжэ шанарай бүлюу hайн талануудые үнэншэмөөр тайлбарилан дэлгэрүүлхэ. Эстон арадай түүхын хуби заяан совет гүрэнэй хүгжэлтэ ба бэхижэлгэтэй таhаршагүй холбоотой гэжэ эли тодоор харуулха. Соведүүдтэ эсэргүү үзэл сурталай түбүүдэй худал хуурмаг үгэ хүүрнүүдые үндэhэ баримтатайгаар элишэлхэ, худал үгэ тараадаг болон муу hанаатай хүнүүдтэ гүйсэд дүүрэн харюу үгэдэг байха.

Хүн зоной элдэб бүлэгүүдэй тодорхой эрхэ байдал болон илгаануудые хараадаа абан, пропаганда болон агитациие ябуулха. Залуушуулай үзэл сурталай, ажалай, абари зангай талаар хатуужалгада, тэдэниие сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэдэ саг үргэлжын анхарал хандуулха. Эрдэмэй болон уран hайханай интеллигенцидэ үзүүлэгдэдэг партийна нүлөө үргэдхэхэ, эрдэм наукын болон соёл культурын ажал ябуулагшадые ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха. Эстониин Компартиин ЦК, горкомууд, райкомууд партийна эхин организацинууд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд ажалшадые совет патриотизмын болон социалис интернационализмын ёhoop хүмүүжүүлгэ hайжаруулха ёhотой. Энэ зорилгоор Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда совет арадай түйлаhан илалтын 40 жэлдэ болон гитлеровскэ фашизмhаа республикые сүлөөлэлгын 40 жэлэй ойдо бэлэдхэлые үргэнөөр хэрэглэхэ. Хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд бусад союзна республикада олдоhон ажахын болон хүмүүжүүлгын ажал ябуулгын дүй дүршэлые үсэд нэтэрүүгээр шудалха, СССР-эй арадуудай олонациональна соёл культурын түйлалтануудтай хүн зониие үргэнөөр танилсуулха болоно.

Республикын партийна комитедүүд, партийна эхин организацинууд партиин шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлгын, ажалшадай дунда ябуулагдадаг политическэ хүдэлмэридэ өөhэдэйнь хабаадалгын, ажахын ажал ябуулгын хүмүүжүүлхы аша нүлөөгэй түлөө хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ ёhотой. Тиихэдэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэеэ бүтэмжэтэй ажал ябуулгын, партийна залан сэхэ байлгын, үнэн сэхэ, томоотой журамтай байлгын эрхим жэшээ гэжэ харахадаал, мэдэлдэнь байhан хүнүүд хүтэлбэрилэгшэдтээ найдамтай үнэн зүрхэнэй харилсаатай байдаг гэhэн ушарhаа эхи абаха ушартай.

Кадрова политикада этигэл найдабари шанга эрилтэтэй тааралдуулха, шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлгэ хүгжөөхэ гэhэн партиин заабариие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ. Эдэбхи үүсхэлгүй, гурим журамгүй, В. И. Ленинэй тодоо хойлhоной ёhoop, «бодото хэрэгээ үгэ буляалдалгаар, хүдэлмэреэ хооhон шашалдаагаар дүүргэдэг» хүдэлмэрилэгшэдые ажалhаань сүлөөлхэ хэрэгтэй. Үндэhэн хүн зоной дундаhаа мэргэжэл түгэс хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэлгэ үргэдхэхэ, олонациональна коллективүүдые бэхижүүлхэ.

Эстониин Компартиин ЦК-да, партийна комитедүүдтэ хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй үзэл сурталай-теоретическэ hуралсалые үсэд нэтэрүүгээр нарижуулан hайжаруулхыень тэдэндэ политическэ үндэр дээдын болбосорол, экономическа бодолой шэнэ түхэл бүридүүлхыень дурадхагдаа. Энээнэй тула дээдэ партийна hургуулинуудай, марксизм-ленинизмын университедэй, мэргэжэл дээшэлүүлгын курсануудай арга боломжонуудые hайнаар хэрэглэхэ. Партийна ажахын эдэбхитэдэй hургуулинуудай хүдэлмэриин түлөө партиин горкомуудай, райкомуудай нэгэдэхи секретарьнарай харюусалга дээшэлүүлхэ. hуралсалыень шагнагшадай ниитын ажал ябуулгын хэрэглэмжэдэ улам дүтэлүүлхэ, хүтэлбэрилгын, политическэ хүмүүжүүлгын ашаг үрэтэй онол аргануудта, педагогикын, социальна психологиин, социалогиин үндэhэн заабаринуудта тэдэниие hургаха. Партиин политикын гол шухала асуудалнуудай талаар кадрнуудта саг соонь мэдээсэдэг байха.

Ажалша коллективүүд тухай СССР-эй Хуулиие бэелүүлгэдэ, социалис демократиие саашадань үргэдхэлгэдэ хүтэлбэрилхы кадрнууд улам ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ КПСС-эй ЦК онсолон тэмдэглэнэ. Тэдэ ниитын эмхинүүдтэ саг үргэлжэ түшэглэхэ, хүдэлмэришэнэй дундаhаа гараhан үгэнүүдые анхаралтайгаар шагнаха, олониитэhээ hургаал абаха, тэдээнтэй зүбшэхэ, аша туhатай дурадхалнууд болон шүүмжэлхы ажаглалтануудыень хараадаа абаха, тиигэжэ тэдэниие гүйсэд дүүрэнээр бэелүүлхэ ябадал түйлаха ёhотой. Социальна үнэн зүб байлгын гол ёhые хаанашье, хэзээдэшье, хэлбэришэгүйгөөр батадхаха, бэшэгүүд, гүйлтанууд болон гомдолнуудые анхаралтайгаар хаража үзэхэ, тааруу зохид сагтань ажалшадтай уулзажа хөөрэлдэхэ.

Эстониин Компартиин ЦК, партийна комитедүүд, эхин парторганизацинууд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд хулиган ааша гаргалгатай, архидалгатай, социалис зөөри урилгэтэй, зөөри зүшэ суглуулга болон бусад хуули ёho эбдэхэ ябадалтай тэмсэлээ шангадхаха ёhотой.

Газетэнүүд, журналнууд, радио болон телевидениин редакцинууд ажалшадые ангиин мэдэрэлтэйгээр, патриотическа, интернациональна хүмүүжүүлгын дүй дүршэл саг үргэлжэ согсолон шэнжэлжэ, тараан дэлгэрүүлхэ, парти болон гүрэнэй найдабарита хүнэй— хүтэлбэрилэгшын олон талын үйлэдбэриин ба ниитын ажал ябуулга тухай хөөрэхэ, социально-экономическа, үзэл сурталай ажал ябуулгада ушардаг дутуу дунданудай шалтагаануудые элишэлхэ, манай ажабайдалда харша ябадалнуудые залан сэхээр шүүмжэлхэ ёhотой.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг ба пропагандын хэрэгсэлнүүдэй материальна үндэhэ hууриие бэхижүүлхэдэнь республикада туhа хүргэхыень СССР-эй Госпланда, СССР-эй Минфиндэ, СССР-эй Минсвязьда, СССР-эй Гостелерадиодо дурадхагдаа.

ЗАМБУУЛИНДА ХҮДЭЛМЭРЕЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛНЭ

НИИДЭЛГЫЕ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. Июлиин 31. (ТАСС). Космонавтнууд Леонид Кизим, Владимир Соловьев ба Олег Атьков Газар шадархи замбуулинай дайдада 175 үдэрэй туршада ажалай вахтада ябана.

Мүнөөдэрэй программын ёhoop комплекс дээрэ научна аппаратура хүдэлгэжэ үзэхэ, тэрэниие хүдэлмэридэ бэлдэхэ, астрофизическэ болон техническэ хэдэ хэдэн туршалгануудые хэхэ, байрануудаа сэбэрлэхэ юм.

Замбуулинай дайдын эрхэ байдалда нуклеиновэ кислотагай зүйлнүүдэй абиогеннэ синтезэй талаар туршалга үргэлжэлүүлэгдэнэ. Владимир Джанибеков, Светлана Савицкая хоёрой замбуулин худар гараха үедэ «Салют-7» станциин газаа талада шэнжэлэгдэхэ зүйлнүүдтэй «Медуза» гэжэ прибор тодхогдоhон байгаа.

hая ошоhон экспедициин экипажтай хамта научна шэнжэлэлгэнүүдэй программа дүүргэhэнэй hүүлээр Леонид Кизим, Владимир Соловьев ба Олег Атьков үсэгэлдэр амарhан байна. Радио болон телевизионно хэлхеэ холбооной хэдэн сеанснуудай үедэ тэдэнэртэ гэр бүлэнэртэеэ Уулзаха арга боломжо олгогдоhон байгаа.

Космонавтнуудай бэенүүд hайн.

«Салют-7»—«Союз Т-11» гэжэ замбуулинай комплексын ниидэлгэ гэмгүй hайнаар үнгэрнэ. Мүнөө үедэ тэрэ иимэ параметрнүүдтэй ниидэнэ:

— Газарай нюруунhаа эгээл саада захань —387 километр;

— Газарай нюруунhаа эгээл наада захань — 343 километр;

— 91,6 минута соо Газарые тойрон ниидэнэ;

— замайнь hөөлжүү — 51,6 градус.

АЛДАР СОЛОЁО СУУРХУУЛhААР

50

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын завод алтан ойгоо мүнөөдэр тэмдэглэнэ

...НДЭР ШАГНАЛНУУД

Транспортые хүгжөөлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой цехэй начальник Александр Игнатьевич **Бизюкин**, заводой начальнигай орлогшо Максим Еремеевич **Тугутов**, электро-гагнуурша Василий Санжиевич **Цырендоржиев** гэгшэдтэ **«Буряадай АССР-эй транспортын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Уралан нарижуулгын ажал ябуулгада ехэ габьяатай байhанайнь түлөө Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой фрезеровщик Петр Иванович **Леонтьев**, заводой туршалгын станциин начальник Гавриил Сергеевич **Патаев** гэгшэдтэ **«Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша»** гэhэн Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

* * *

Залуушуулые мэргэжэлээрээ hургалгада, коммунис ёhoop хүмүүжүүлгэдэ габьяатай байhанайнь түлөө Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой слесарьнүүдэй бригадир Иван Кондратьевич **Заболотскийдо** **«Буряадай АССР-эй габьяата hурган хүмүүжүүлэгшэ»** гэhэн Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоhон байна.

* * *

Ажалшадые соёлой талаар хангалгын хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ ехэ габьяатай байhанайнь түлөө Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой Соёлой болон техникын ордоной соёлой-ниитэ хүдэлмэриин таhагые даагша Людмила Константиновна **Тихмановскаяда** **«Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэhэн Хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Түсэб болон социалис уялгануудай дүүргэлтэдэ амжалта түйлаhанайнь түлөө локомотив-вагон заhабарилгын заводой ахамад механик Александр Александрович **Гаврилов**, заводой түмэршэ дархан Сырен-Доржо Лопсонович **Махаров**, заводой партийна комитедэй секретариин орлогшо Александр Гомбоевич **Лубсанов**, кадрнуудай таhагай начальник Михаил Аверьянович **Кузьмин** гэгшэд Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотануудаар** шагнагдаба.

«Хүдэлмэришэнэй ажал, таряашанай талхан—энээхэн хоёр гол дээрэ үе сагшье, ажабайдалнайшье эрьелдэнэ!» — гээд Владимир Маяковский бэшэhэн байха. Анханай малша, таряаша, хүдөө ажахытай Буряад орондо индустриин түрүүшын эхи залгаhан республикымнай асари ехэ хүсэтэй, алдар солото промышленна коллектив алтан ойгоо тэмдэглэжэ байна.

Үргэн ехэ совет ороной зүг бүхэнhөө сугларжа, аажам дэлгэр Буряад дайдада асари хүсэтэ промышленна гигантые бодхооhон түрүүшын табан жэлнүүдэй баатарнууд, тэдэнэй хүбүүд, ашанар — мүнөөдэрэй Ленинэй орденто заводой хүдэлмэришэд түрэл заводойнгоо 50 жэлэй ойе урма баяртайгаар, ажалай амжалтатайгаар угтаба. Эдэ үдэрнүүдтэ заводто, хүдэлмэришэдэй посёлогто ойн баярай hайндэрлэлгэ үнгэргэгдэхэнь.

Мүнөөдэр локомотив-вагон заhабарилгын заводой проходнойн дэргэдэ заводто заhабарилагдаhан түрүүшын паровозой хүшөө нээлгэдэ зорюулагдаhан митинг болохо.

Үдэшын 18 саг 30 минутада Соёлой ба техникын ордондо Түмэр замшанай үдэртэ зорюулагдаhан баярай суглаан нээгдэхэ.

Саашадаа «ЛВРЗ-фильм» студиин хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзалганууд боложо, заводой түүхэ тухай баримтата фильмүүд харуулагдаха, «Минии завод —минии омогорхол» гэhэн аман үгын журнал гараха, дуу, хатарай ансамблиин концертнүүд харуулагдаха юм.

Алдар солын талмай дээрэ, С. Орешковэй нэрэмжэтэ соёлой ба амаралтын паркда хүүгэдэй асфальт дээрэ зураhан зурагуудай «Жаргалта бага наhан» гэhэн конкурс үнгэргэгдэхэ, радиогазетэ гаргагдаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Заводой ажалай түрүүшүүл, ветеранууд.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

(Ордента заводой түүхэ, мүнөөдэрэй ажал хэрэг тухай манай 2-дохи хуудаhанда уншагты).

АЛДАР СОЛОЁО СУУРХУУЛҺААР

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ХҮСЭТЭ ДАБШАСА

Сагай үнгэрхэ гээшэ сахилгаан түргэн лэ... Манай заводой хүдэлжэ, Эхэ оронойнгоо хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулжа эхилһээр табин жэл гүйсэбэ.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй үедэ оронойнай арадай ажахын асари ехэ алхамуудаар хүгжэжэ эхилхэдэ, тэрэ сагай гол транспорт болохо түмэр харгыгаар ашаануудые ехээр зөөхэ хэрэг гараа һэн. Тиин ороной зүүн районуудай нэгэндэ паровоз, вагонуудые заһабарилха, тэдэндэ запчастьнуудые бүтээн гаргаха хүсэтэ завод бариха зорилго табигдаба.

Тиин 1932 ондо ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюро болон Арадай Комиссарнуудай Совет иимэ томо завод Забайкалида бариха тогтоол гаргаба. Энэ завод өөрын металлургическа, механо-хабсаралгын хүсэтэ цехүүдтэй, тэрэ үеын хүсэтэ оньһон түхеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаһан байхаар хараалагдаа һэн.

ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой зууршалгаар СССР-эй Ажалай болон Оборонын Соведэй шиидхэбэреэр заводой барилгын талмай Дээдэ-Үдэдэ (мүнөө Улаан-Үдэдэ) тодорхойлогдобо. Тиихэдэ энэ заводой барилга республикын промышленностиин хүгжэлтэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ байһаниинь хараада абтаһан байха юм.

Заводой барилгада бүхы оромнай хабаадаа. Хэды хүшэр хүндэ байгаашье һаань, барилга эршэтэй түргэнөөр хэгдээ һэн. 1933 оной һүүл багта эндэ найман мянгаад хүн хүдэлжэ байгаа. Тиихэдэ заводой гол цехүүд баригдажа, бүри 1934 ондо паровозуудые заһабарилха аргатай болоогдоо һэн. 1934 оной июниин 1-дэ түрүүшын паровоз заһабарилгада табигдажа, июниин 22-то заһабарилагдаад гараба. Тиин 1934 оной хугасаа соо завод алдарта хэрэгээ эхилээ һэн.

Хойто жэлынь, 1935 ондо заводто ашаанай 598 вагон заһабарилагдаа.

Заводой бүри һаяхан баригдажа эхилжэ байхада, правительствын даабаряар Харьковай «Гипрозаводтранс» гэжэ проектнэ институтда үшөө 100 шэнэ паровоз бүтээхэ хүсэнүүдые үйлэдбэридэ оруулха проект зохёогдоһон байгаа. Тиин дайнай урда тээхи, дайнай үеын жэлнүүдтэ паровозууд болон вагонуудые заһабарилхаһаа гадна СО түхэлэй хүсэтэ паровозууд бүтээгдэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай түрүүшын үдэрһөө эхилээд, заводой коллектив фронтовой вахтада жагсаа һэн. Тиигэжэ гансашье ехэ бэшэ, мүн һайн шанартай продукци гаргахын түлөө хүн бүхэн оролдожо эхилээ. Жэшээлэн хэлэбэл, зэд шудхалгын цех һарынгаа түсэбые июниин 27-до дүүргэжэ, стахановец Чиркизов үдэр бүриингөө даабарииие 290 процент, хэбшэд Бочинский, Бондарев гэгшэд 150—170 процент бэелүүлһэн байна. Иимэ баатаршалга олон һэн. Завод үдэр һүнигүй хүдэлдэг болоо. Хүн бүхэнэй ажалай үдэр 11 час болотор һунаагдаа. «Манай дайшалхы талмай-цехнай» гэһэн уряа доро хүдэлһэн заводой коллектив дайнай эхилһээр хоёр һара соо фронтдо хэрэгтэй продукци гаргалгаяа 2,5 дахин үргэдхөө һэн.

Баатар габьяата ажалайнь түлөө заводой коллективтэ 1943 оной сентябрь һарада ВКП(б)-гэй ЦК-гай ба Гүрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан Туг барюулагдаба. Дайнай жэлнүүдтэ ажалша коллективүүдтэ үгтэдэг Эхэ оронойнмай эгээл үндэр шагнал байһан энэ Улаан тугые заводой коллектив 1943, 1944 онуудта нилээд олон һарада алдангүй барижа байгаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай дүүрэхэдэ, тэрэ Улаан туг заводой коллективтэ хэтэ мүнхэдөө хадагалагдахаар үгтэһэн юм. Дайнай үедэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Г. И. Коваленко, фронт дээрэ баатарай үхэлөөр унаһан, мүн дайнай шархануудһаа наһа бараһан Советскэ Союзай Геройнууд С. Н. Орешков, И. А. Вакарин гэгшэдэй алдар нэрээр заводой коллектив мүнөөшье омогорходог.

Дайнай һүүлээр, оронаймнай баруун хубидахи паровоз бүтээлгын заводуудай һандаргагдашоод байхада, манай предприяти паровоз бүтээлгын дүй дүршэлтэй, хэрэгтэй оньһон түхеэрэлгэнүүдтэй байһан тула СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной октябриин 14-нэй Указаар Транспортна машина бүтээлгын министерствын мэдэлдэ үгтэжэ, паровоз бүтээлгын завод гэжэ нэрлэгдэдэг болоо һэн. Тиин паровозуудые заһабарилхаяа болижо, СО түхэлэй хүсэтэ паровозуудые бүтээжэ эхилбэ. Бүхыдөө иимэ 582 паровоз бүтээгдэһэн байха юм.

1948 оной сентябрь һарада завод дахин Зам харилсаанай министерствын мэдэлдэ үгтэжэ, дахяад паровоз, вагон заһабарилгаар мэргэжэжэ эхилбэ. Һэльбэн шэнэлэлгын һүүлээр эндэ паровозууд, пассажирска вагонууд заһабарилагдадаг, ороной түмэр харгыда хэрэглэгдэхэ запчастьнуудые гаргадаг болоо һэн.

1949 ондо ахамад конструктор П. М. Шаройкын проектээр заводто туршалгын «1-5-2» түхэлэй паровоз бүтээгдэжэ, паровоз бүтээлгын заводуудта зууршалагдаһан байна.

1949—1962 онуудта манай заводто Еа, СУ, СО, Л, Лв түхэлэй паровозууд, пассажирска вагонууд заһабарилагдаа. Паровоз бүтээлгын үйлэдбэриһөө үлэһэн хүсэтэ прессүүдые ашаглахын тула ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын ба эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта хэрэглэгдэхэ котёлнууд гаргагдадаг болоо һэн. Тиигэжэ 5272 котёл бүтээн гаргагдаһан байха юм.

1956—1957 онуудта завод правительствын даабари дүүргэн ША түхэлэй жаран паровозой 1524 миллиметр үргэнтэй мөөрэй голнуудые 1067 миллиметр болгон һэлгэжэ, Урда-Сахалинай түмэр замшадта дамжуулаа һэн.

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй түмэр харгыда тепловозууд болон электровозуудай ябуулагдадаг болоходо, заводто электровозуудые заһабарилха хэрэгтэй бологдоо. Тиин 1959—1963 онуудта манай заводто Харьковай «Гипрозаводтранс» институдай проектээр һэльбэн шэнэдхэлгын хүдэлмэри хэгдээ һэн. 1962 онһоо паровозуудые заһабарилга болюулагдажа, электровозууд, тепловозууд болон вагонуудые заһабарилга эхилбэ. Мүн түмэр харгы болон заводуудта эльгээгдэхэ запчастьнууд хэгдэнэ. Тиигэжэ 1962 онһоо хойшо заводнай «локомотив-вагон заһабарилгын» гэжэ нэрлэгдэдэг болонхой.

Һүүлэй хори гаран жэлдэ манай заводто ВЛ-8, ВЛ-60, ВЛ-80 түхэлэй электровозууд, ТЭ-3 түхэлэй тепловозууд заһабарилагдана. Энэ хугасаа соо ВЛ-60 түхэлэй электровозуудые 430-дахи проектын ёһоор шэнэлэн заһабарилха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Иигэжэ манай завод, Буряадай промышленностиин түрүүшын паровозуудһаа эхилээд, мүнөө сагай хүсэтэ электровозуудые заһабарилха болотороо урган хүгжэһэн намтартай.

Орденто заводоймнай омог намтарынь үргэлжэлһөөр. Үдэр ерэхэ бүри үйлэдбэриингөө хүсые арьбадхан, дорюун хүсэтэ алхамаар ерээдүй тээшэ эрмэлзэһэн манай заводто мүнөө һэльбэн шэнэдхэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай.

Ороной транспорт дээрэ ушарһан дутуу дундануудые усадхахын тула электровозууд болон вагонуудые заһабарилдаг, түмэр харгын запчастьнуудые гаргадаг заводуудай хүсые үргэдхэхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые КПСС-эй ЦК болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет хараалһан байна. Тэрэ предприятинуудай тоодо манайшье завод оролсоо һэн.

Гурбан жэлэй саада тээ шэнэ электромашинна корпусой фундамент малтагдажа эхилээ һэн. Заводой һэльбэн шэнэлэлгэ энээгээр захалаа. Заводые «үргэдхэлгэ» гэжэ нэрлэгдэһэн энэ хубилалта хадаа үнэн дээрээ тэрэнэй хоёрдохёо мүндэлэлгэ болохол. Мүнөөнэй заводой хажууда талмайгаараашье, оньһон хүсөөрөөшье адли хоёрдохи иимэ завод урган бодохо. Продукци гаргалгань 2,4 дахин ехэ болохоор хараалагдана.

Үнөөхил Харьковай институдай зохёоһон технико-экономическа проектээр Улаан-Үдын ЛВРЗ ВЛ-80 түхэлэй электровозуудые, үргэлжэ түмэрөөр бүтээгдэһэн пассажирска вагонуудые, электромашинануудые заһабарилгаар мэргэжэхэ байна.

Һэльбэгдэн үргэдхэгдэһэнэй һүүлээр манай завод локомотивуудые заһабарилгаяа 40 процентээр, вагонуудые заһабарилгаяа 30 процентээр үргэдхэхэ. Тиихэдэ тэдэнэй капитальна заһабари урдынхиһаа жэшээгүй ехээр хэгдэхэ юм.

Ороной томо томо предприятинуудай жэшээгээр, эрдэм техникын шэнэ шэнэ туйлалтануудые хэрэглэн, цехүүдтэ үндэр бүтээсэтэ оньһон техникэ тодхогдохо. Хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдал һайжаруулагдаха. Заводой бүхы талмай болон хүдэлмэришэдэй городок болбосон түхэлтэй болгогдохо. Гэр байра олоор бодхоогдожо, заводой бүхы хүдэлмэришэд гэр байраар хангагдаха.

Эдэ бүхы хүдэлмэри зургаан комплексноор ашаглалгада оруулагдахаар хараалагданхай юм. Мүнөө түрүүшын комплексын барилга хэгдэжэ байна. Түрүүшын лэ алхамууд... Урдамнай үшөө ехэ ажал. Алхам бүхэндэмнай шиидхэхэ асуудалнууд, шэнэ шэнэ зорилгонууд олошорхо. Гэбэшье ажалай баатаршалгын алдар суута ёһо заншалтай манай коллектив энэ асари ехэ хүдэлмэриие саг болзор соонь амжалта түгэс дүүргэхэл байха. Энэ хадаа манай орденто заводой коллективэй оронойнгоо түмэр замай транспортын хүгжэлтэдэ, Сибириин, Алас Дурна зүгэй ба Байгал-Амарай түмэр замуудые хангаха заһабарилгын хүсэтэ бааза байгуулха хэрэгтэ оруулһан хубита болохол.

В. САРЖАН,
заводой начальник.

ТҮҮХЫН ХУУДАҺАНУУД

1932 ОНОЙ ИЮЛИИН 3. Заводой барилга эхилбэ. Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд эмхидхэгдэбэ.

1933 ОНОЙ ДЕКАБРИИН 31. Заһабарилгын-механическа цех, кислородно станци ашаглалгада үгтэбэ.

1934 ОНОЙ ИЮНИИН 22. Заһабарилагдаһан түрүүшын паровоз гаргагдаба.

1935 ОНОЙ СЕНТЯБРЬ. Заводто стахановска хүдэлөөн эхилбэ.

1936 ОНОЙ АПРЕЛИИН 10. Завод барилга хоёр ондо ондоо һалбари боложо хубаарба.

1937 ОНОЙ АПРЕЛИИН 20. Түрүүшын мартен булад шудхаба.

1939 ОНОЙ СЕНТЯБРЬ. Олон станочнигуудай хүдэлөөн эхилбэ.

1940 ОНОЙ СЕНТЯБРИИН 7. Түрүүшын бүгэдэ заводской комсомолой конференци.

1941 ОНОЙ ИЮНЬ-ИЮЛЬ. Фронтын түрүүшын захилнууд хэгдэнэ.

1943 ОНОЙ АВГУСТ. Коллективтэ ВКП(б)-гэй ЦК-гай, ГКО-гой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

— Вагон хабсаралгын цехэй слесарь байһан С. Н. Орешков Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

— Паровоз хабсаралгын цехэй комплексно бригадын начальник Г. И. Коваленкэдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдобо.

1944 ОНОЙ ИЮЛЬ. Заводой котельщик байһан И. А. Вакарин Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

1945 ОНОЙ ОКТЯБРЬ. Гүрэнэй Оборонын Комитедэй дамжуулгын Улаан туг заводто хэтэ мүнхэдөө хадагалагдахаар үгтэбэ.

Заводой түрүүшын барилгашадай үшөө нэгэ отряд барилгын талмайда ерэбэ. (Архивһаа абтаһан фото-зураг)

АБЬЯАС ТҮГЭС АЖАЛ

Ороной зүг бүхэнһөө сугларһан омог дорюун хүдэлмэришэдэй оролдолго, хүсөөр бодхоогдоһон манай завод түрэл республикынгаа түб болонхой, алдарта ойгоо ажалай амжалтаар угтажа байнал! Иимэ бодолнууд досоомни заводойнгоо музей соо ябахадамни түрөө һэн. Тэндэ манай заводой шефтээ абаһан 41-дэхи дунда һургуулиин пионернүүдэй отряд ороод ябаа. Манай заводой хүдэлмэришэдэй үхибүүд, ерээдүйн манайл хүдэлмэришэд заводой барилгын, хүгжэлтын түүхэтэй танилсан шэмээгүйхэн шэбирһабир хөөрэлдэн ябанад.

Тиихэдэ эндэ табигдаатай хуушарһан зэр зэмсэг, элдэб хэрэгсэлнүүд болон документнүүдһээ үнгэрһэн үе саг шэнэ сагай үетэниие шаралшалан мэндэшэлжэ, түрүүшын майхангуудай дэргэдэхи түүдэгүүдэй дүлөөр зүрхөөэ хүдэлгэһэн эдир пионернүүдэй улаахан хасарнуудые гэрэлтүүлһэндэл һанагдаа һэн. Хүзүүндээ зүүһэн улаахан галстугуудынь түрүүшын барилгашадай улаан тугуудтай үнгөөэ буляалдан, бар тайгын гүн соогуур бардаасатайгаар суурятаһан һүхэ, хюрөөнүүдэй, хайлаа, хүрзэнүүдэй абяан хүүгэдэй шэхэндэ дуулдахадал гээшье аалам? Үнгэрһэн ба мүнөөнэй сагууд эндэ уулзаа ха юм...

Аяар тэрэ түрүүшын табан жэлэй түгэсхэхы жэлһээ намтарайнгаа хуудаһа иража эхилһэн манай Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын завод түрэл республикынгаа байгуулагдаһаар жаран жэлэй алдарта ойтой хамта өөрынгөө эгээл эхин амжалтын ойе — түрүүшын «СО-17-1500» локомотив гаргаһаар табидахи жэлые угтана. Энэ хугасаа соо автономито республикамнайшье баяжан һалбараа, заводнайшье батажан хүгжөө.

Тэрэнэй толотомо гэршэ — урдань гээгдэнги аграрна ажахытай национальна захахизаарнуудай нэгэн байһан Буряад орон мүнөө гүйсэд хүгжэнги экономикотой, олон һалбарита промышленностьтай республика болонхой. Автономито республика болгогдон баталагдаһан түрүүшын жэлэйхидэ орходоо промышленна үйлэдбэримнай аяар 1434 дахин дээшэлээ.

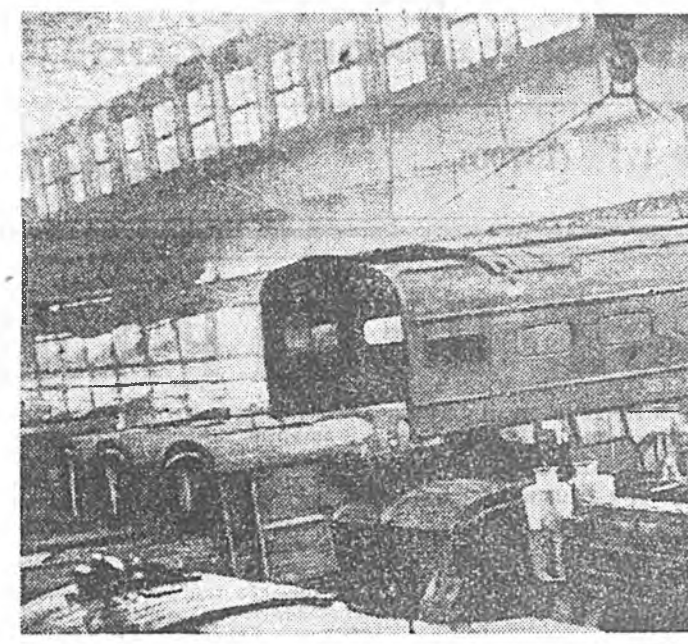

Буряад ороной индустриальна түхэл шарайе мүнөө элдэб машина, прибор бүтээлгын, зайн галай ба дулаанай элшэ хүсэнэй, шулуун нүүрһэнэй болон хадын малтамалнуудай, ой модоной ба модо болбосоруулгын, барилгын материалнуудай, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьнууд тодорхойлдог гээшэ. Манай республикын предприятинууд дээрэ бүтээгдэһэн зүйлнүүд үргэн ехэ оронойнмай зүг бүхэнэй хизаар болон областьнуудта, мүн хилын саанахи хэдэн арбаад гүрэндэ эльгээгдэнэ. Хүсэн түгэс промышленностиин энэ хүгжэм соо манай Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын завод өөрын онсо задарюун шанга хоолойтой байха.

Энэ хүгжэлтэ түгэс республикын промышленностиин эгээл түрүүшын эхин байдалай тоо баримтанууд һонирхолтой. Республикын хуулинта ёһоор баталагдаһан 1923 ондо Буряад орондо оройдоол 16 жэжэхэн предприяти байһан гээшэ. Тэндэ спирт, пивэ, шэл үйлэдбэрилэгдэдэг, хүдөө ажахын зарим түүхэй эд болбосоруулагдадаг һэн. Республикын талмай дээрэ ядаруухан хүсэтэй ори ганса электростанци байгаа. Хүдэлмэришэдэй тоо оройдоол найман зуу гаран һэн.

Буряад ороной индустрижүүлгэ автономито республикын баталагдаһан сагһаа эхитэй. Түрүүшээр жэжэхэн, удаань томо предприятинууд баригдажа эхилээ. Энэ хадаа ороной холын районуудта түсэбтэ ёһоор промышленностиие һууриижуулха гэһэн партиин арбадахи, арбан хоёрдохи съезднүүдэй шиидхэбэринүүдэй бэелүүлгэ болоо бшуу. Буряад ороной социалис индустрижүүлгэ хадаа гүнзэгы ехэ социальна хубилалта болоһон байна.

Республикын эгээ түрүүшын промышленна гигант, тэрэ сагта оронойнмайшье зүүн зүгэй эгээл томо предприяти — Улаан-Үдын паровоз-вагон заһабарилгын завод ороной зүг бүхэнһөө ерэһэн олон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй оролдолгоор бодхоогдоо. Манай заводой, мүн удаалуулан шэлэй заводой, мяха-консервын комбинадай, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай барилгада, ашаглалгада оронойнмай ниислэл хото Москва, Ленинград, Свердловск, Ростов-на-Дону, Харьков болон бусад хотонуудһаа, Ураалһаа, Казахстанһаа шадабаритай хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд эльгээгдээ һэн. Тэдэнэр барилгашадай коллективүүдэй голынь боложо, хүдөө нюта-

ЗАВОДНИ МИНИИ ХУБИ ЗАЯАН

Би энэ заводто ерэһээр долоон жэл хүдэлжэ байнаб. Түүхын сагаар тоолобол, энэ ахир богонихон болзор гээшэ aаб даа. Гэбэшье би, мүн минии нүхэд Валентина Кухтика, Александр Смирнов болон бусадшье түрэл заводоо өөрын гэр мэтээр, өөһэдыгөө энэ ажалай эзэд гэжэ тоолодог болонхойбди. Гушаад онуудай гайхамшаг баатарлиг хүдэлмэришэдэй гараар заводоймнай түрүүшын котлован малтагдажа, түрүүшын бахананууд бодхоогдоһон һаа, һэльбэн үргэдхэлгын хүдэлмэри манай үетэнэй омог оролдолгоор бүтээгдэжэ, заводнай хоёрдохи наһаяа эхилһэн. Эгээл түрүүшын барилгашадай ажалай, тэмсэлэй эгэршэгүй романтика минии һурган хүмүүжүүлэгшэ Ленинэй орденто дархан Василий Никитич Пушкарев, слесарьнууд З. А. Зоркин, М. В. Борисов, электрик О. А. Науменко мэтын зоной энэрхы сэдьхэлэй ульһаар дамжуулагдан манай, залуу үетэнэй зүрхэн соо залиршагүй одон мэтээр соробхилно бшуу.

Тэрэл үеын ударнигуудай стахановецуудай жэшээгээр бидэ мүнөөшье хоорондоо эршэтэ социалис мүрысөө эмхидхэн ажалланабди. Минии бригада һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Николай Трофимовай бригадатай мүрысэн ажаллана. Али олон удаа урда, хойноо оролсохо, бэе бэедээ зүбшэлөөрөө, дүрэ шадабаряараа туһалалсаха ушар гараһан байна. Юуб гэхэдэ, манай хоорондын социалис мүрысөөн гээшэ хадаа атаа мэеэнэй хэрэг бэшэ, харин нүхэр ёһоор бэе бэедээ туһалалсалгын хэрэг гээшэ бшуу. Энэ мүрысөөн хэн хэнэймнайшье ажалда һайнаар нүлөөлдэг байна. Эршэтэ мүрысөөнэй долгин дээгүүр эрхим амжалтанууд туйлагдадаг.

Жэшээлэн хэлэбэл, манай бригада арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбүүдые товарна продукци гаргалгаар 115,7 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгээр 115,8 процент дүүргэжэ амжаа. Тиихэтээ хамта 4,5 тонно түмэр арьбалһан байнабди. Мүнөө манай ажалай календарьта 1985 он һэхэгдэнхэй.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ бидэ социалис уялгануудые абахадаа, табан жэлэй түсэбые 4,5 жэл соо дүүргэхэ гэһэн уряа гаргажа, завод соогоо социалис мүрысөө үүсхэһэн байнабди. Харин ажалайнгаа мүнөөдэрэй дабшасаар хаража, бодомжолжо үзөөд, бидэ арбан нэгэдэхи табан жэлээ В. И. Ленинэй түрэһөөр 115 жэлэй ойдо зорюулан түгэсхэхөөр шиидэнхэйбди.

Өөрынгөө хубиин амжалта тухай халта хөөрэбэл, хэдэн жэлдэ голодоһогүйгөөр, эрхим шанартай продукци гарган хүдэлһэнэйнгөө түлөө өөрын шанарай тамгатай бологдоо.

Ж. БАДМАЕВ,
кузнечнэ цехэй бригадир.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ж. Бадмаев бригадатаяа.
А. ШОИЖОЛОВОЙ фото.

НАҺАНАЙМ ХЭРЭГ НАНГИН

Революциин үлгы Ленинград хотын Выборгскэ райкомой зууршалгаар Ленинэй хотын гушан гурбан залуушуулай тоодо оролсон, ВЛКСМ-эй ЦК-гай путевкоор Буряадай гигантые барилсахаяа 1935 ондо иишэ ерээ һэм. Оронойнгоо зүг бүхэнһөө ерэһэн 1500 залуушуултай хамта түрүүшын майхан соо үбэлжэгдөө бэлэй. Тиихэдэ слесарь, штамповщик, строгальщик мэргэжэлтэй болоһон ябааб. Өөрынгөө мэргэжэлдэ залуу буряад хүбүүдые һургагша һэм.

Орон доторнай стахановска хүдэлөөнэй эхилхэдэ, манай инструментальна цехэй коллектив завод соогоо эгээл түрүүлэн тэрэниие дэмжээ бэлэй. Мүн бишье энэ хүдэлөөндэ хам оролсожо, тэрэ холын 1939 ондо хоёр станок дээрэ хүдэлжэ эхилээ һэм. Харин дайнай үеын жэлнүүдтэ бүришье шадал хүсөө шангадхан хүдэлхэ саг байгаа. Тиихэдэ би гурбан, удаань дүрбэн станок дээрэ хүдэлжэ гараа бэлэйб.

Олон хэһэгээр гаргагдадаг манай «Гигант Бурятии» газетын 1943 оной ноябриин 5-най номерой шарлашаһан хуудаһа мүнөөшье хадагалдагби. Тэндэ «Агуу Октябриин 26 жэлэй» ажалай вахтада жагсаһан строгальщик Евгений Курочкин үдэр бүриингөө нормые 1100—1200 процент дүүргэнэ гээд бэшээтэй. Тэрээгээр би өөрынгөө габьяа солые һайрхаха гэнэ бэшэб. Үе сагнай тиимэ байгаа ха юм. «Бүхы хүсөө фронтдо, бүхы хүсөө илалтада» гэһэн ганса мэдэрэлтэйгээр хүдэлдэг байгаа бшуубди. Ганса би бэшэ, минии хажууда хүдэлдэг эхэнэрнүүд, үхибүүдшье 1,5—2 халаанда хүдэлөөд, гэртээ ошохо забдагүй (шадалшьегүй бологдодог һэн ха) цех соогоо унтаха баатай болохшо һэн.

Тээд ганса өөрынгөө урдахиие хараад, эрхимээр хүдэлхэ бэшэ, мүн фронтдо мордоһон эсэгэнэрэйнгээ орондо заводто хүдэлхээ ерэһэн залуушуулые, эхэнэрнүүдые һургаха уялгатай байгаабди. Тиихэдэ, мүн дайнай хойто жэлнүүдтэ намтай хүдэлжэ мэргэжэлээ шудалһан зуугаад хүн мүнөө заводой гол мэргэжэлтэдээр ажаллана.

1944 ондо Коммунис партиин гэшүүндэ абтаа һэм. КПСС-эй гэшүүнэй улаахан гадартай билет эгээ түрүүшынхиеэ гартаа бариад байхадаа, агуухэ Ленинэй партиин, арадайнгаа хэрэгэй түлөө энэ наһан соогоо хүсэ шадалаа гамнангүй тэмсэхэб гэжэ үгэеэ өөртөө үгэн тангариглаа һэм. Тэрэ тангаригаа мүнөөшье хүрэтэр һэшхэлээрээ сахин, нангинаар абажа ябааб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайн манай илалтаар дүүрэжэ, заводнай амгалан тайбан байдалай продукци гаргажа эхилээ. Одоол баярта, жабхаланта үе һэн. Амгалан сагта ажаһууха, ажаллахаһаа жаргалтай юун байхаб! Дайнай һүүлэй табан жэл соо би арбан долоон жэлэй түсэб дүүргээ һэм.

Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ манай заводто, илангаяа манай инструментальна цехтэ лунинска хүдэлөөн дэлгэрээ һэн. Тэрэ хадаа станогуудайнгаа жэжэ божо заһабариие механиггүйгөөр өөрөө хэжэ, зогсолтогүйгөөр хүдэлгэхэ, мүн заһабарилха болзорыень утадхаха гэһэн үүсхэл байгаа. Энэ үүсхэлые заводоймнай эрхим токарь Федор Федорович Козырь эгээл түрүүлэн дэмжэһэн юм. Удаань энэ хэрэгтэ бидэн, минии нүхэд строгальщик В. П. Трапезников, токарьнууд Б. З. Поздеев, М. Я. Спиваков, П. Т. Жабский, фрезеровщигууд П. А. Соловьев, Н. А. Романов, Д. Ш. Сандакова болон бусад оролсоо һэмди. Эндэ одоол уралан нарижуулгын шадабари, продукци гаргалгынгаа бүхы технологиие мэдэсэ хэрэгтэй һэн.

Үнэн сэхэ, оролдосотой ажал хүндэ алдар соло, нэрэ хүндэ, жаргал асардаг. Ленинэй хото шадархи Красное Село тосхондо телефонно станциин монтёрой бүлэдэ түрэһэн би аяар тэрэ гушаад онуудта Буряад орондо ерээ һэм. Эндээ түбхинэжэ, үнэн сэхээр хүдэлөөб. Наһанаймни намтар минии орденто заводтой, Буряад оронтой нягта холбоотой. Эндэ би наһанайнгаа жаргал олооб, нэрэ солотой болооб.

1950, 1954 онуудта Буряад оронойм ажалшад намайе СССР-эй Верховно Соведэй депутадаар хоёр дахин һунгаа һэн. 1946 ондо «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнай үедэ «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар, 1948 ондо «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, «Хүндэтэ түмэр замшан» гэһэн тэмдэгээр, 1959 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор, 1971 ондо Ленинэй орденоор шагнагдаһан байнаб. Эндэл Буряад орондо, өөрынгөө заводто, өөрынгөө цех соо наһанайнгаа ханиие золгоо һэм. Дүрбэн хүүгэдни эндэл, минии барилсаһан эдир наһанайм хотодо ажаһууна, ажаллана. Энэл хотодом зургаан ашанарни үндыжэ, ургажа байна. Томо болоходоо, үбгэн эсэгынгээ зүргые дахан, минии заводто хүдэлхээ ерэһэй гээд сэдьхэгшэб.

Тиигэбэл минии тэрэ түрүүшын табан жэлнүүдэй жабхаланта үе сагһаа эхилһэн наһанаймни нангин хэрэг аша, гушанарайни ажалаар үргэлжэлхэ һэн. Энээнһээ ехэ жаргал юун байхаб!

Е. КУРОЧКИН,
ажалай ветеран.

ЗҮБӨӨР ХАРУУЛХА

...эрьедэ оршодог Култушная гэжэ үзэсхэлэн... Зүүн Сибириин автономито республика... драматургнуудай семинар боложо үнгэрбэ. Ту-..., Буряадай автономито республиканууд... түлөөлэгшэ энэ уулзалгада хабаадаа. Москвагай мэдээжэ драматург Л. А. Жухо-вицкий, манай шүүмжэлэгшэд Е. А. Зубкова, ...ская, И. А. Амитон, Б. Б. Цекиновский ... гардаһан семинарта уригдаа. Тиигэжэ аяар ...той турша мүнөө үсын драматургиин гол асуудалнууд, һүүлэй сагта мүндэлһэн пьесэ-нүүдэй хэлсэгдэһэн байна. Семинар дээрэ боло-һон хөөрэлдөөе уншагшадай анхаралда ду-...

...зёровой «Тэрмэлжэн ба Муравьёвтон» гэжэ нэгэ акттай пьесэ мүн. Степаниие та бүгэдэ һайн мэдэнэт. «Байгаалида болоһон бишыхан зүжэгынь оройниинай хори таран театрта табигдана гэжэ дуулаһаншье байхат. Тиимэһээ энэ түрүүшын зүжэгэй һүүлдэ Степанай хоёрдохи пьесэнь түгэсхэлгэтэй... Тустаар бэлигтэй, «ехэ гарай» драматургтай болоһонтнай энэ хоёрдохи ушар гэршэлнэ.

Арадай комедиин хоморой гэгшын, хүндэ гэгшын ушарта Степан Лобозёров хүдэлнэ. Бэшэһэн зохёолоорнь гэбэл энэ нэгэшье үгэ һэлгэжэ бэшэ байдаг — тиимэ баян дабтагдашагүй өөрсэ хэлээр геройнуудынь хөөрэлдэнэ. «Тэрмэлжэншье» эгээл тиимэ хэлээр бэшэгдэнхэй. Зохид, айхабтар зүйл мүндэлөө.

Теэд тиигэнгүй яахаб! Эндэтэй бэлигтэй залуушуулые али болохоор дэмжэхэ юм байна гэжэ Степанай жэшээ дээрэ харахаар лэ. Пьесэнүүдые бэшэ гэжэ хэниишье «шэхэнһээнь шэрэжэгүйт»,— зүгөөр бэшэдэг зоной бии болоходоо, тэдэниие сэдьхэлэй дэмжэнэт...

И. А. Амитон: — Ехэнхидээ намда хүүгэдтэ зорюулагдаһан пьесэнүүд дайралдаа. Семинартамнай хүүгэдэй пьесэнүүдһээ олоор дурадхагдашаниинь дэмбэрэлтэй ушар гэшэ. Амитад тухай хөөрэжэ байһан 4 онтохон-зүжэг, куколь-на театрта табигдаха зүжэг, мүн хүүгэдтэ зорюулагдаһан балледэй либретто тэдэнэй дунда бии.

Жан Александрович Зиминэй бэшэһэн хоёр зүжэгтэй танилсабди. «Эмшэ эшэгэн» гэһэн онтохониинь, «Эхэ хүн шүбүүн» гэһэн либреттынь ялалта һайнууд, һонирхолтойнууд. Зүгөөр ехэл дутагдалнуудтай. Драматургиин онол арганууд, зураглаһан үйлэ хэрэгүүдэй дабталгаанууд бүхы юуһүүлжэ, эдэ зохёолнуудые һайрулгын талаар һайсахан мүлихөөр. Юуб гэбэл, хүүгэдэй харахэ онтохониие байг, балледэй либреттыншье байг — драматургиин лэ ёһо гуримуудаар зохеогдохо ёһотой гэй ха юм.

«Нангин хаданууд» гэһэн М. Батоннай онтохон А. Ноликтован хэлэн авторизованно оршуулгатайгаар дурадхагдаа. Оршуулгынь бараг һайн байһанда энэ пьесэтэй яһала дүтөөр танилсаха аргатай бологдоо. Юу хэлэхэб, һайхан сэдьхэлтэй, зориг түгэлдэр поэт-хулганааханай образ зохёол доторнь гаргагдаал даа. Зүгөөр хожомынь тэрэнэй бод бороохон хулгана байтараа, гэб гэнтэ бүргэд болошохонь хайшаал ааб... Танай арад зон инмэрхүү удхатай үльгэр домогуудые хэлсэдэгшье байжа болоо — би энээниие ойлгоноб. Теэд энэ ушарта пьесын хаа-хаанагүи табигдаха тухай, тэрэнэй «ута наһатай» байха тухай бодомжолжо үзэхөөр бэшэ гү?...

Хара һанаата хаанине байгаалиин шэдитэ хүсэнүүдэй ашаар диилэһэн оишыхан адуушан тухай арадай онтохоной удхаар Ширао-Нимбу Цыденжапов «Бишыхан адуушание» найруулаа. Геройнуудайнгаа абари зангуудые зураглахадаа, автор хара, сагаан будагуудые үлүүсэ хэрэглээ гү даа гэжэ абаһаар һанагдаадхина. Тэрэнэй муу геройнуудынь бүри абаха танаггүй муухайнууд, харин һайшаалта нюурнуудынь... Юрэдөө, инмэрхүү онол арганууд мүнөө үсын театрнуудта хэрэглэгдэхээ болиитожо байнхай. Гэхэтэй хамта, пьесэ удхынгаашье, түхэл хэлбэриингээшье талаар нилээд олон дутуу дундатай...

Е. Я. Покорская: — Өөрынгөө ээлжээндэ гурбан драматургын зүйлнүүд дээрэ тогтоожо хүсэлтэйб. Эдэ гурбан автории — хэн хэниинь гэшэгүй, бараг һайн пьесэнүүдые дурадхаа.

Геннадий Башкуев семинартамнай түрүүшынгээ хоёр бүтээлые асараа. «Баяртай, Ченча!» гэһэн зүжэгтөө тэрэ дашшье һаа, ехэ материал хэрэглэжэ, пьесээ удхаар гүнзэгы болгохые һэдэбэ. Гэбэшье тэрэ ехэ материалнуудынь хүбхы хүбхыһөөр, пьесые досоо талаһаань нэрьежэрхөө. Тиихэдэ «Амтатай жэмэс» («Сладкая ягода») гэһэн хоёрдохи, нэгэ акттай зүжэг соонь залуушуулай хүдөө нютагуудһаа ябажа байһан тушаа мүнөө үсын шухала асуудал табигдана. Тиин табигдахадаа, гүнзэгыгөөр, удхатайгаар шиидхэгдэжэ байна. Энэ хоёрдохи пьесэнь зохёохы ёһоор ... ушээ удхатай зүжэг болоо. Харин энэ хэлэлгэнь...

Анатолий Праведников сатирическа пьесэнүүдые бэшэхэдээ, һэдэбтэй хүн гээшэ ха. «Барбарые угтагты» гэһэн шог ёгтото зүжэгынь бага зэргэ ушаргайшаншье һаа, яһала зүйтэй зохёол болоо. Харин «Пикаматай зон» гэһэн хоёрдохи пьесэнь сатирическа зүжэгэй хоморой гэгшын жанрта дүтэрхы байна.

Е. А. Зубкова: — Бүхы дээрээ би хорин гурбан пьесэ уншааб. Тэдэнэйэмни дунда залуушуулай темэдэ зорюулагдаһан хэдэн пьесэ бии. Энээн тушаа хэдэн үгэ хэлэхэ хүсэлтэйб. Мижитовэй, Дагбаевай пьесэнүүдэй зарим талаараа «Жаргалмаашье» энэ темэдэ харюусана гэжэ хэлэжэ болохо... Жакабайдалай орёо харгыда түрүүшынгээ алхамуудые хэжэ байһан залуу хүнэөр драматургнуудай һонирхоо. Энэ һайн, теэд залуу хүниие, юрэнхыдээ геройшье хэн бэ гэжэ зураглаха хэрэгтэй...

Хоёрдохёор, пьесын жанрые тодорхойлжо ядаха ушар олоор үзэгдэнэ. Ардан Ангархаевай «Үүдэнэй хохо», Жан Зиминэй «Газарай татасха», мэтын зүжэгүүдые сатирическа пьесэ гэжэ тоолонгүй. Теэд авторнуудынь энээниие гол таһа арсаха хэбэртэй... Энэ ушар юун тухай хэлэнэб гэхэдэ, нэгэл юумэн тухай бэшэхэ зорилго урдаа табибашье һаатнай, ажабайдалайтнай дүршэл бурьялан гаража срэхэдээ, бүхы һанал бодолыетнай буруу тээшэнь эрьюулжэрхинэ гээшэ. Теэд яахаб, инмэшье ушарта гараха гараса олдоод лэ байдаг. Гансал энээниие дары ойлгоод, зохёолоо тодорхой нэгэ жанрта оруулха шухала.

Семинарнай үрэжэлтэй һайнаар үнгэрбэ гэжэ тугаархана хэлэгдээ һэн. Бишье энэ һанамжые зүбтэйдэ тоолохо байнаб. Жэшээ удаан бэдэрэлтэгүй — бидэнэй анхаралда драматическа бүхэли поэмэнүүд дурадхагдаа! Нелли Дугаржабоной бэшэһэн «Харалтуур хаан» гэжэ трагеди түхэл хэлбэриингээ талаар драматическа поэмэдэ дүтэрхы. Драматическа зүришэлдөөнэйнгөөшье талаар, поэзиингээшье талаар дутуу дундануудтай һэн гэлэй — зүгөөр туршалганууд ха юм. Тэрэ мүртөө һайн, зүйтэй туршалганууд. Энээгээр дүүргэһүү даа, нүхэд.

Энээгээр Сибириин автономито республиканудай драматургнуудай ээлжээтэ семинар түгэсөө һэн. Удаадахи семинар мүн лэ манай республикада, 1986 оной зун үнгэргэгдэхэ юм.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА
энэ хөөрэлдөөе бэшэжэ абаба.

ОЛОНОЙ ДУНДА

Зураглал

Үдын урда бэедэ Бабушкинай ба Терешковагай нэрэмжэтэ үйлсэнүүдэй уулзуур дээрэ үнгэтэ галнууд үдэшэндөө ялалзан, хүнүүдые урижа байһандал үзэгдэдэг. Үбэлэй ута үдэшэнүүдтэ илангаяа, ехэл гоё байдаг даа.

Эндэ ороходоо хүн бүхэнэй нюдэ баясуулхаһаа гадна, тэдэнэй һанаа сэдьхэлые заһажа, урмашуулжа шададаг хүнүүд тус байшан соо олоор хүдэлдэг юм. Магазинай 8 секцидэ ажалладаг 10-аад хүнэй хэндэшье ямар нэгэ асуудалаар хандаа һаатнай, тэдэнэй олонхинь яаралгүйгөөр, дарую түбшэнөөр танай асуудалда харюусаха, хэрэгтэй эд бараа, хубсаһа хунараа хаанаһаа абаха тухай тобшохоноор тайлбарилаад лэ үгэхэл. Тиимэһээ эндэ хүнүүдэй хэтэрүү олоороо суглархa гү, али хашалдажа ябахань үсөөн байдаг. Энэ хадаа наймаалагшадай түргэн хүдэлсэһээ дулдыдана гээшэ.

Тус байшангай хоёрдохи дабхарта гарахада, эндэхи хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэмүүшэ урин зангынь гансата обёорхоор байдаг. Эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй хубсаһанай ба малгай худалдадаг таһагууд эдэ булта нэгэ секци болодог юм. Эндэ олонхинь залуу басагад ажалладаг. Тэдэнэй хажууда наһажаал эхэнэрнүүдшье бии ааб даа. — Эдэнэй дундаһаа үндэр тэгшэ бэетэй сагаахан урихан шарайтай наһажаал эхэнэрые хүн бүхэн гансата обёоржо шэртэдэг. Юуб гэхэдэ, энэ эхэнэрнай өөрынгөө урин зангаар, һайхан сэдьхэлээр гансашье хамта ажалладаг нүхэдэйнгээ дунда бэшэ, мүн худалдан абагшадай дунда мэдээжэ болоһон алдартай.

Энэмнай Евдокия Степановна Хромова гээшэ. Урдандаа бишье энэ эхэнэрые оло дахин хараһан, зүбшэлшье абаһан байхаб. Худалдан абагшадтай урин гоёор хөөрэлдэн байхыень нэгэнтэ бэшэ ажаглаа һэм. Нэгэтэ хани басагантаяа энэ магазин соогуур ябахадамни, тэрэмни нэгэ наймаалагша эхэнэрые заажа:

— Тээ тэрэ наймаалагша ехэл зулгы һайн зантай хүн. Тээсгэн эндэ эжытээ ерээд, ямар плати абаха тухай ойлгожо ядажа байтарнай ерээд, ягаахан сэсэгтэй ногоон плати бэедэнь тааруулжа, хэмжэжэ байжа үгөө. Үнэхөөрөөшье гоё плати байгаал.

«Үсэгэлдэр лэ оёдолой фабрикаһаа манда ороо. Хүнүүд яһала абаа даа. Талаантайгаар дайралдаа. Удаан саг соо үмдөөрэйт», — гэжэ үреэгээ. Иимэ хүнүүдэй худалдаа наймаанда үсөөн бэшэ байһандань омогорхомоор лэ, — гэжэ хөөрөө бэлэй. Мүнөө һанахадамни, тэрэмни эгээл энэ хүн тухай үреэһэн байшаба.

Энэшье үдэр Евдокия Степановна эхэнэрнүүдэй платинуудай хажууда зогсон, худалдан абагшадайнгаа зохид хубсаһа шэлэхэдэнь туһалалсана. Ямар хэрэгээр ерэһэнээ мэдүүлэн, ажал тухайнь һонирхоһомни, наймаалагша эхэнэр уриханаар энеэбхилэн:

— харюусалгатай ажал даа, юуншье гэхын аргагүй. Зүб лэ манай ажалаар һонирхоноош, басаган. Маниие ехээр сэгнэхэгүй хүнүүдшье дайралдадаг. Теэд тэрэшье тэрэ юм ааб даа. Хүнэй ажабайдалда юун хэрэгтэйб? Дуратайл ажал! Хэрбээ хэжэ ябаһан ажалдаа дурагүй һаа, хүн яажа амидарха, ажаһууха юм. Би өөрынгөө ажалда дуратайб,. ажалгүй байжа шадахагүйб гэжэ зүрхөөрөө мэдэрдэгби. Эжы абамни юрын таряашад байһан юм. Эндэһээ холо бэшэ оршодог Десятниково һууринда түрэһэн, үдэһэн хүм. Тэрэ сагта хүшэр лэ байгаа даа. 1939 ондо 10-дахи класс дүүргээд, наймаалагшадай курсада ороо бэлэйб. Тэрэ гэһээр худалдаа наймаанай зэргэдэ ажалланаб. Дайнай хүшэр жэлнүүд илангаяа сэдьхэлдэм бүхөөр хадуугдаа. Хүшэр лэ һэн даа, хүшэр. Харин мүнөө ямар гоёор ажаллана, ажаһууна гэшэбибди. Бүхы наһаараал ажаллажа ябаһайб гэхээр, — гэжэ сэдьхэлээ хүдэлэнгеэр хөөрэнэ.

«Ажал — минии жаргал» — гэжэ энэ хүн хэлэхэ дүүрэн эрхэтэй болонхой. Аяар холын 40-өөд онһоо эхитэй ажалайнь намтарые хөөрэхэ болоо һаа нилээд ута юм ааб даа. Зүгөөр Евдокия Степановна наһанайнгаа амаралтада гараһаар долоон жэл болобошье, худалдаа наймаалагшадайнгаа зэргэдэ жагсаһаар лэ...

— Гансааран гэртээ юу хэжэ һуухабиб даа. Үхибүүдни хуу ехэнүүд боложо, өөрын ажалтай болонхой. Ажал дээрээ хүнүүдые хаража, хөөрэлдэжэ ябаашам хэды һайн бэ, — гэжэ энеэбхилнэ.

Зүб даа! Тэрэнэй ажалладаг коллектив эбтэй эетэй ажалша хүнүүдһээ бүридэнхэй. Эндэ дүн хамта 30-аад хүн хүдэлнэ. Энэ секциие дүршэлтэй наймаалагша ябаһан Т. А. Мискевич хүтэлбэрилдэг юм. Тамара Александровна, Анфиса Ивановна Антонова, Галина Федоровна Шуцская, Евдокия Степановна Хромова гэгшэд коллективэй ветерануудай тоодо оронхой. Тиихэдэ залуу басагад Ира Агарева, Ольга Милюшина, Лиза Федосеева, Лариса Черных, Женя Пинигина, Галина Павлуцкая гэгшэд энэ коллективэй бүлэдэ ороод, ажалайнгаа намтарые эхилһэн байна.

— Коллективнай «Коммунис ажалай бригада» гэһэн нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ. «Комсомол-залуушуулай бригада» болохол һэмди, зүгөөр комсомолшуудынай мүнөө үедэ үсөөншэг байна. Эндэмнай олонхинь партиин гэшүүд, комсомолой наһанһаа үнгэрһэн зон байха, — гэжэ коммунистка Ирина Агарева хөөрэхэ зуураа, хамта ажалладаг Евдокия Степановнагаа магтаад абана. Энэ үдэр хамта ажаллажа байһан Галина Ивановна Павлуцкая мүн лэ аха нүхэр тухайгаа һайн һайхан үгэнүүдые хэлэнэ.

— Иигээд лэ ажаллаад байналди даа. Гэбэшье манай магазинда эд бараан оронгүй гэжэ хэлэхын аргагүй. Ороходоошье худалдан абагшадай һанаанда таарахаар хубсаһан үсөөн. Мүнөө зунай зулгы саг түлэг боложо байна гээшэ. Тиимэһээ хүнгэн платинууд олоор хэрэгтэй байгаа. Теэд харыт даа, юун үлгөөтэй байнаб. Хуул хара, бараан үнгэтэйнүүд. Оёдолыншье һүрхэй бэшэ. Сагаан эрээн, сэсэгтэй платинууд үсөөн. Тиимэһээ зунай сагай үнгэрөөгүйдэ һайхан, хүнгэн платинуудые оёжо эльгээхыень манай Улаан-Үдын «Туяана» болон Усолье-Сибирскын, Барнаулай оёдолой фабриканнуудые гуйнабди, — гэжэ наймаалагша эхэнэр түгэсхэлдэнь хэлээ бэлэй...

Х. ДАМПИЛОВА.
Улаан-Үдэ.

СЭВ-эй ХАРИЛСААНУУД

ЕХЭ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Арад бүхэнэй түүхэдэ өөрын гайхамшагта үдэрнүүд байдаг. Эдэнь гэбэл, хүгжэлтын эрид хубилалтануудые, ороной ажабайдалдахи шухала шатануудые тодорхойлдог үе шата болоно. СССР ба ГДР хоёрой хоорондо хани барисаан, али алиндаа туһалалсалга ба харилсаа холбоон тухай договорто гар табигдаһан 1964 оной июниин 12-ой үдэрые Германиин Демократическа Республикын түүхэдэхи иимэ үе шатануудай нэгэниинь гэжэ тоолохо болохо юм.

Немец газар дээрэхи хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэндэ хүшэр хүндэ саг байгаа һэн. Империалис ба реваншис бүлэгөөрхид залуу республикын амжалтатай хүгжэлтэдэ һаад түбэг хэхые оролдожо, аилган занадаг, һүйдхэлтэ ябуулгануудые үүдхэдэг бэлэй. Тиин тэрэ үедэ интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ Советскэ Союз бусад социалис оронуудтай хамта империалистнуудай бүхы добтолгонуудые дабажа гараходань ГДР-тэ туһалаа һэн.

Тэрэ үедэ промышленностиие түүхэй эдээр, материалнууд болон техникээр хангаха, гол предприятинуудые бариха ба шэнэдхэн заһаха талаар Германиин Демократическа Республикада СССР сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа үзүүлһэн юм. Энэ дэмжэлтынь ашаар ГДР-тэ промышленностиин заншалта һалбаринуудые, бүд нэхэлгын үйлэдбэриие, орёо нарин механика болон оптико һэргээн хүгжөөхэ, шэнэ үйлэдбэри байгуулжа эхилхэ арга олдоһон байгаа. 60-аад онуудай һүүлдэ республика дотор хүндэ, химическэ болон элшэ хүсэнэй машина бүтээлгэ хүгжөөгдэһэн, нефть ба газ олзоборилжо эхилһэн байгаа. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативуудай полинууд дээрэ совет техникэ гаража, таряашадай нэгэдэхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри болоо бэлэй.

Мүнөөдэрэй ГДР олониитэдэ мэдэрэгдэһэн бээ даанхай гүрэн болоно. Хүдэлмэришэн ангиин, ороной бүхы хүн зоной зохёохы шэн зоригто ажалай ашаар ниитын ажабайдалай бүхы талаар гайхамшагта туйлалтануудые амжаха эрхэ байдал байгуулагдаа. ГДР-эй туйлаһан амжалтанууд социализмын захагүй ехэ арга боломжонуудые үнэншэмөөр гэршэлнэ, СССР-тэй болон социалис бусад оронуудтай тус ороной бэелүүлдэг харилсаа холбооной ашаг үрые тодоор элирхэйлэн харуулна.

Социалис экономическа нэгэдэлэй талаар совет партнернуудтай Германиин Демократическа Республика удаан болзорой 500 гаран хэлсээ баталанхай. Хамтын хүдэлмэриин эсэстэ «Полимер-60» гэжэ химическэ түхеэрэлгэ, Фрайтальда плазмаар булад хайлуулгын пеэшэн, «Норд» гэжэ атомна электростанци болон «Бокcберг» гэжэ ТЭС байгуулагдаа юм. Гүрэнүүд хоорондын «Домохим» болон «Ассофото» нэгэдэлнүүд амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Экономикодо туйлагдаһан амжалтанууд ГДР-эй хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха программые удаа дараалан бэелүүлхэ арга олгоно. 1971 ондо Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин VIII съездын гэр байра барилгын программа баталан абаһан сагһаа хойшо хүн зондо 2 миллионһоо дээшэ шэнэ байранууд үгтэжэ, 6 миллионһоо дээшэ хүнэй гэр байрын эрхэ байдалые һайжаруулха арга олгоһон байна.

1975 оной октябриин 7-до гар табигдаһан Хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалалсалга тухай договор хадаа СССР ГДР хоёрой хоорондохи хамжаанай шухала шата болоно. 2000 он болотор ба тэрээнһээ сааша болзорто бүхы һалбаринуудаар манай оронуудай хамтын хүдэлмэриин гол шэглэлнүүд тус документ дотор хараалагданхай юм.

Манай оронуудай хоорондо эд бараа андалдалга хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ. ГДР болбол Советскэ Союзай худалдаа наймаанай гол партнерынь юм. Мүнөө жэлдэ эд бараанай эрьесын ниитэ хэмжээн 14 миллиард түхэригтэ хүрэхэ жэшээтэй.

ГДР хүгжэлтынгөө дээдэ шатада хүрэнхэй. Тэрэ ООН-ой эдэбхитэй ба нэрэ хүндэтэй гэшүүн. Гэхэтэй хамта республика өөрынгөө ба союзнигуудайнгаа аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ тухай саг үргэлжын анхарал оролдолго гаргадаг юм. СССР-эй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэдтэй хамта ГДР-эй Национальна арадай армиин солдадууд ба офицернууд социализмын туйлалтануудые һэримжэтэй хёрхоор аршалан хамгаалдаг байна.

Мүнөө ГДР-тэ гайхамшагта үйлэ хэрэг— республикын байгуулагдаһаар 35 жэлэй ойдо бэлэдхэл хэгдэнэ. Энэ гайхамшагта үдэрэй хүндэлэлдэ бүхы орон дотор социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Алексей КОРИНЕНКО,
ТАСС-ай корр.
Берлин.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

ЭКОНОМИЧЕСКА ЗҮЙТЭЙ ЗҮБ ХАРИЛСААНУУДАЙ ТҮЛӨӨ

ВЕНЭ. Промышленна хүгжэлтөөр Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин (ЮНИДО) дүрбэдэхи генеральна конференцидэ зорюулагдаһан пресс-конференциие ООН-ой эмхинүүдэй дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэд үнгэргэбэ. Тэрэ байгша оной августын эхеэр эндэ болохо юм.

Уласхоорондын энэ хуралдаанда Советскэ Союз ехэ удха шанар олгоно гэжэ Венэдэхи ООН-ой эмхиин дэргэдэхи СССР-эй саг үргэлжын түлөөлэгшэ О. Н. Хлестов онсолон тэмдэглэбэ. Юуб гэбэл, хүгжэжэ байгаа оронуудай индустрижүүлгын хэрэгтэй холбоотой шухала асуудалнууд, мүр тэрэшэлэн тэрэниие хурдадхаха талаар хэмжээнүүд тэрээн дээрэ хаража үзэгдэхэ байна.

Иимэ оронуудта мүнөөнэй промышленность байгуулхадал, социально-экономическа асуудалнуудаа шиидхэхэдэнь туһалха байна гэжэ совет түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Гэхэтэй хамта Лимскэ декларации дотор батадхагдаһан зорилгонууд мүнөө болотор туйлагдаагүй байха юм гээд тэрэ онсолон зааба. Хүгжэлтэ түгэс оронууд хүгжэжэ байгаа оронуудтай бүри эдэбхитэй харилсаа холооо бэелүүлхэ, экономическа зүйтэй зүб харилсаа тогтоохо шухала гээд тэндэнь элирхэйлэгдэнэ. Бээ даанхай хүгжэлтын замда ороһон оронуудта индустриин өөдэлхэгүй баримтанууд ушардаг болоо, уласхоорондын банкнууд болон монополинуудта үри шэринь ургана.

США-гай болон Баруунай бусад гүрэнүүдэй хара амяа хараһан политиканъ энээнэй шалтаг болоно.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай индустрижүүлгын хэрэгые хурдадхаха, транснациональна монополинуудһаа тэдэнэрэй экономическа дулдыдалые дабаха талаар шэглүүлэгдэһэн али бүхы дурадхалнуудые Советскэ Союз дэмжэхээр бэлэн юм гээд СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ.

БУХАРЕСТДЭ ХӨӨРЭЛДӨӨН БОЛОБО

БУХАРЕСТ. РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску ба албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан ФКП-гэй Генеральна секретарь Ж. Марше хоёрой хоорондо хөөрэлдөөнүүд болобо. Уласхоорондын байдалай улам муудаһаар һанаагаа ехээр зовоожо байһанаа хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлээ, Европодо американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолгые буруушаан тэмсэхэ, буу зэбсэг үрдилдэн түхеэрэлгые болюулха талаар шэглүүлэгдэһэн совет дурадхалнуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэхэ шухала гэжэ онсолон тэмдэглээ гээд Аджерпрес агентствын тарааһан мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Замбуулинда буу зэбсэг дэлгэрүүлгые болюулгые зайсуулан саралга, химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалга, Балкануудта, Хойто Европодо ба дэлхэйн бусад районуудта ядерна буу зэбсэггүй зоно байгуулга шухала удха шанартай байха һэн гэжэ коммюнике дотор заагдана.

ТҮҮХЭТЭ ЗОРИЛГО

АДДИС-АБЕБЭ. Социализмын материально-техническэ бата үндэһэ һуури байгуулха гээшэ Эфиопидо бүридхэгдэжэ байгаа түрүү партиин түүхэтэ зорилго болохо юм, гээд Сэрэгэй саг зуурын захиргаанай совэдэй (ВВАС), болон Эфиопиин Ажалшадай партиие эмхидхэхэ комиссиин (КОНТЭ) түрүүлэгшэ Менгисту Хайле Мариам мэдүүлбэ. Эфиопиин ниислэл хотодо эмхидхэн байгуулгын партийна конференци дээрэ тэрэ үгэ хэлээ юм. Марксистско-ленинскэ теориие хүтэлбэри болгон, социалис үндэһэ һуури дээрэ ороной экономикые шэнэдхэн хубилгахын, арад зоной һуудал байдалые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлые парти, толгоилно, гээд Менгисту Хайле Мариам онсолон зааба. Олониитэ ажалшадай политическэ хүтэлбэрилэгшын, гүрэнэй болон ниитын бүхы эмхинүүдэй ажал ябуулгые залан ударидагшын үүргые тэрэ даажа абаха юм.

Социалис хани харилсаата оронуудтай Эфиопиин хэниёноой харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ, империализмын хорото ябуулганuудай үмэнэ һэримжэеэ шангадхаха шухала гээд конференци дээрэ батлан абтаһан тогтоолдо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Эфиопидо шэнэ общество байгуулгада партиин хүтэлбэрилхы үүргые хангахын тула бүхы хүсэлэл оролдолгонуудаа элсүүлхээр шиидэнхэй байһан тухайгаа конференцидэ хабаадагшад мэдүүлбэ.

БУЖУМБУРТАХИ СЪЕЗД

ДАКАР. Бурундиин ниислэл Бужумбурта Нэгэдэлэй ба национальна хүгжэлтэ дэбжэлтын партиин (УПРОНА) II съезд хүдэлмэреэ эхилээ гээд Бүгэдэ-африкын мэдээсэлэй агентство (ПАНА) мэдээсэнэ. Партиин түрүүлэгшэ, Бурундиин Республикын президент Жан-Батист Багаза тэрэниие нээбэ.

Ерээдүй тээшэ манай дабшалтын шэнэ шатадахи ороной хүгжэлтын гол шэглэлнүүдые зүбшэн хэлсэжэ, баталха гээшэ съездын гол зорилго болоно, —гээд тэрэ хэлэбэ. Тараан ажал ба мал ажал хүгжөөлгын асуудалнуудта, мүн баһа хүдөө ажахыда түгэс мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлдэхэ асуудалнуудта онсо удха шанар олгонобди.

ЯПОН. Ядерна буу зэбсэгые буруушааһан хүдэлөөн энэ орондо улам үргэдэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Томогавкануудые» борт дээрээ абаад ябаһан корабльнуудые Иокосукодо оролгые буруушааһан манифестациин үе.

Джапан пресс — ТАСС-ай фото.

ҮХИБҮҮДЭЙ ТЭДХЭМЖЭ ТУХАЙ

...дэлгэрхэ үндэһэтэй гэр бүлын тоодо ороходо;

—хоёрдохеор, бүлэ соо 8 наһа гүнсөөдүй үхибүүн байха;

— гурбадахяар, гэр бүлын гэшүүн бүхэндэ хүртэхэ мүнгэнэй хэмжээн 74 түхэригһөө дээшэ бэшэ байха.

Тэдхэмжэдэ хүртэхэ ёһотой эрхэтэд хүдэлжэ, һуража, алба хэжэ байһан газарайнгаа захиргаанда, колхозой правлениидэ, сэрэгэй частиин командованида, харин ажал хэдэггүй эхэнэрнүүд ажаһуудаг газарайнгаа социальна тэдхэмжын таһагта хандаха зэргэтэй юм.

Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай, колхозниигуудай, сэрэгэй албанда байгшадай, дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта, училищи болон кадрнуудые бэлдэдэг газарнуудта һурагшадай, мүн пенсионернүүдэй гэр бүлэдэ үхибүүдэй тэдхэмжэ түлэгдэдэг.

Үхибүүнэй тэдхэмжэ календарна нэгэ жэлэй туршада үхибүүн бүхэнэй 12 түхэриг хэмжээгээр найма наһа хүрэтэрнь һара бүри түлэгдэжэ байха.

Тэдхэмжэдэ хүртөөхэ эрхэ элирүүлхэдэ, гэр бүлын бүридэлэй байдал хараада абтадаг гэбэл:

үбгэ һамган хоёр, тэдэнэйнгээ тэдхэмжэ дээрэ байһан 18 наһа хүрөөдүй гү, али дээшэшье наһатай һаа, бага балшар наһандаа I ба II группын инвалид үхибүүд, мүн ажал хэжэ шадахаяа болиһон аад, пенси абадаггүй, тэдэнтэеэ хамта байдаг түрэлхид.

Гэр бүлын бүхы гэшүүдэй хамтын дундуур олзо оршо гаргахада, тэдэнэй хүн бүхэнэй салин, шагнал, пенси, тэдхэмжэ, стипенди, хамһабариин хубиин ажахыһаа, гараар бүтээгдэдэг элдэб янзын олзобориһоо, литературна, уран һайханай, хүгжэмэй, артистын болон бусад ажал ябуулгаһаа ородог олзо доход гэхэ мэтэ бүридэлдэ абтадаг.

Үхибүүдэй байшанда, инвалидуудай байдаг газарта, интернат һургуулида үгтэһэн үхибүүд эндэ хараада абтаха ёһогүй.

Гэр бүлын хамтын олзо гаргахада, тэдхэмжэ эрижэ хандаһан жэлэй урда тээхи календарна жэл абтадаг.

Үхибүүнэй тэдхэмжэ тухай мэдүүлгэ соогоо бүлынгөө бүридэлые, гэшүүн бүхэнэйнь салин хүлһые харуулха шухала.

Үшөө ямар саарһа гуурһан мэдүүлгэдэ хабсаруулагдахаб гэбэл:

1. Хэнэйнь ямар түрэл болохо, ямар ажал хэдэг тухай;
2. Үхибүүдэй түрэһэн тухай үнэмшэлгын бүүлгабари;
3. Гэр бүлэһөө амяраа байһан үхибүүд тухай;
4. Хараада абтаһан үе соо бүлын гэшүүн бүхэнэй олоһон олзо оршо тухай справканууд шухала.

Эдэнһээ гадна хамһабариин хубиин ажахытай эрхэтэдһээ тэрэниинь үнэмшэлһэн саарһан байха зэргэтэй.

Үхибүүнэй тэдхэмжэ эхынь хүдэлдэг гү, али һурадаг газарһаа түлэгдэдэг. Хэрбээ эхынь хүдэлдэг, һурадагшьегүй байбал, эсэгынь ажалладаг гү, али һурадаг, албанда һаань, албанайнь газарһаа эхын нэрэ дээрэ түлэгдэхэ байна.

Хэрбээ тэдхэмжэ абагшын хүдэлдэг газараа һэлгэбэ һаань гү, али ажалһаа гараа һаань, тэндэһээ абажа байһан тэдхэмжэнь болюулагдадаг. Шэнэ газарта үргэлжэлүүлэгдэхэдээ, болюулагдаһан һараһаа эхилжэ түлэгдэхэ.

Р. ЦЫРЕНОВА,
облсовпрофой инструктор.

ИЛАЛТЫН 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ДУРАСХААЛЫНЬ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭЛ

НЮТАГАЙНГАА СЭРЭГШЭД ТУХАЙ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхэдэ, 120 мянгаад буряад хүбүүд, басагад эзэрхэг муухай булимтарагшадhаа Эхэ ороноо хамгаалалсахаяа сэрэгэй албанда мордоhон байна. Тэдэнэй олонхинь гартаа буу барижа, дайнай бүхы фронтнуудта эдэбхитэйгээр хабаадаа. Тэдэнэр сибириинхидэй үсэд шэрүүн, hанаhандаа хүрөөгүйдөө болидоггүй зангые дайсантай тэмсэлэй үедэ хурсаар харуулаа бэлэй. Тэдэнэймнай олонхиин баатаршалга тэрэ үедөө республиканска газетэнүүдтэ бэшэгдэhэн, радиогоор дамжуулагдаhаншье байха. Харин бидэндэ мүнөөшье болотор мэдэгдээгүй, мүн баhа багаар мэдээжэ хүбүүд тухайгаа олондо хөөрэхэ аргатай болоhондоо баяртайб. Уцарынь гэхэдэ, Буряадай областной военкомадай зууршалгаар СССР-эй оборонын министерствын болон оронойнгоо Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй кадрнуудай Главна управлениин архивай материалнуудые үзэжэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадаhан Буряадай сэрэгшэд тухай материал суглуулха эрхэтэй болонхой хүм.

Совет Армиин Москваhаа Берлин хүрэтэрхи замынь үнгын сэсэгүүдээр бүрхөөгдэнхэй бэшэ hэн. Олон мянган хүнэй, тэрэ тоодо нютагаархинаймнай гээлтэгүйгөөр илалтын түйлагдаагүйнь элитэ. Арад зоной дурасхаалда hүүлшын дайн дайраад лэ орхиходо, hүжэрхэсэ hанадаг үбшэнтэй шарха үлөөhэн гээшэ. Тиигэбэшье hаань, хүн түрэлтэнэй жаргалай, эб найрамдалай түлөө, жаргалта энэ байдалыемнай сахин хамгаалагшадые хэтын хэтэдэ мартангүй, хүндэлэн hанажа, дурасхаалыень үеhөө үедэ дамжуулхын тула дахин-дахин hанаха, дурдаха баатай болонобди. Харин дайн гээшые хоёр нюдөөрөө хараhан, улайха мяхаараа үзэhэн хүнүүд юундэ мартаха бэлэй даа! Тэдэнэй хуушан шарханууд яншан үбдэhөөр, үхэлтэ дайнай дүлэн зүүдэн соонь соробхилhоор, дайшалхы нүхэдэйнь шарайнууд бүрүүлхэнээр харагдажа байhаар. Дурсалга хэтэдээ мүнхэ!

1945 оной майн үдэрнүүдhээ бидэ 39 жэлээр холодобобди. Тиигэбэшье Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үйлэ хэрэгүүдэй түүхын гүн уруу урдан сшохо бүри совет арадай баатаршалга хүн түрэлтэнэй урда бүришье hаа hүрөөтэй, бүришье хүндэтэй болоно, тэрэнэй бүхэдэлхэйн түүхэтэ удха шанарынь улам гүнзэгыгөөр сэгнэгдэнэ.

Гвардиин кавалериин хоёрдохи корпусой түүхэ үльгэр домог шэнги hонин байна. Советскэ Союзай Геройнууд, генералнууд Л. М. Доватор, И. А. Плиев, В. В. Крюков гэгшэдэй зэлжээлэн ударидажа ябаhан сэрэгшэдэй нэгэдэлдэ Кубаниин хасагуудтай зэм зэмэ тулган, забайкалиинхид ябалсаа бэлэйл. Тэдээн тухай би «Мои однополчане» гэжэ ном соогоо бэшээ hэм. Тэдээн доторoo Гурдоржи Султумович Шарапов (Сэлэнгын районой) тухай солдадай Алдар Солын хоёр ордeной кавалер гэжэ тэмдэглэhэн байнаб. Эдэ орденоо нүхэрнай энгэрhээ абангүй, омогорхолтойгоор зүүжэ ябадаг бэлэй (1983 ондо тэрэ наhа барашоо). Харин, хүндэтэ уншагшад Г. С. Шарапов үнэн дээрээ Алдар Солын гурбан ордендо хүртэhэн байбал! Энэнии архивай материал гэршэлнэ:

нэгэдэхеэр, гвардейскэ 3-дахи дивизиин 1944 оной августын 15-най № 28/Н захиралтын ёhоор гвардейскэ 10-дахи кавполкын орудийна расчедой сержант-командир Алдар Солын III шатын орденоор шагнагдаа;

хоёрдохеёр, 1965 оной февралиин 12-то гараhан № 7/Н захиралтаар энэл ордендоо дахинаа хүртэhэн байна. Зүгөөр энэ шагналда хүртэhэн тухайгаа амидыдаа мэдээгүйнь харамтай.

гурбадахяар, Германида байhан Совет сэрэгэй бүлэгэй 1945 оной июлиин 17-ной № 35/Н захиралтаар нютагаймнай хүбүүн Алдар Солын II шатын орденоор шагнагдаа. Тиин Г. С. Шарапов солдадай Алдар Солын гурбан орденой дүүрэн кавалер болоhон алдартай.

Солдадай Алдар Солын орденоор шагнаха тухай дүримэй ёhоор тэрэ бүхы шатаарнь удаа дараалан шагнагдаха байhан. Тиигээ hаа, нүхэрнай Буряад орон доторoo гурбан иимэ ордентой арбадахи кавалер болохо байгаа.

Сэлэнгын баатар мүнөө бидэнэй дунда ябанагүй. Фронтдо хохидолдо ороhон бэеынь элүүр өөрынхиеэл абаа юм бэзэ. Зүгөөр тэрэнэй баатаршалгань мартагдаха ёhогүй. Сэрэгэй областной комиссариат болон нютагай засаг илалтын 40 жэлэй ойгоор Г. С. Шараповай шагналые зүб мүртэнь оруулхын тула оролдохо байгаа гэжэ hанагдана.

Архивта худэлжэ байхадаа, доваторовецууд тухайгаа шэнэ шэнэ материалнуудые олооб. Тэдэнээ Илалтын 40 жэлэй ойе угтуулан хэблэгдэхэ «Мои однополчане» гэжэ ном доторoo хэрэглэхэб. Тиимэhээ зарим нэгэ нүхэд тухайгаа эндэ богонихоноор тэмдэглэхэм. Хяагтын райондо түрэhэн Плюснин Дионисий Петрович. Энэ нүхэрнай Ленинэй, Улаан Тугай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай II ба I шатын, Улаан Тугай хоёр орденуудаар болон олон тоото медальнуудаар шагнагдаhан байха юм. Эдэ ехэ шагналнуудта мүнөө ямаршье нэмэлтэ үгэ байхагүй, шагнал бүхэн өөрыгөө гэршэлнэ.

Манай полкын бусадшье хүбүүд — Сергей Павлович Головин (Хяагта хото), Иван Иннокентьевич Федоров (Захааминай районой Харацай нютаг), Алексей Филиппович Гаськов (Баргажан), Петр Иванович Русаков (Улаан-Үдэ), Иван Михайлович Колодин (Хяагтын район), Христофор Алексеевич Брыков, Николай Андреевич Бурлаков (Зэдын район) болон бусад хэдэн орден, медальнуудта хүртэhэн алдартай.

СССР-эй МО-гой түб архивта хүдэлжэ байhан хадаа гансал доваторовецуудаар би hонирхоо бэшэб, мүн бусад часть болон дивизинүүдтэ ябаhан нютаг хүнүүдэйнгээ шагналнуудые анхаралсааб. Жэшээлхэдэ, гвардейскэ 7-дохи кавкорпусой бүридэлдэ ябаhан Боргойн совхозой хонишон, 1939 онhоо партиин гэшүүн Доржи Дондокович Вампилов (партийна хүдэлмэридэ байхадаа, hайн танидаг hэм) шунахай дайсадтай айхабтар эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаhан байна. Энэниень Алдар Солын хоёр, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай баhал хоёр орден, «Шэн зоригой түлөө» «Берлиние абалсаhанай түлөө» болон бусад медаль гэршэлнэ. Оронoймнай Оборонын министерствын кадрнуудай Главна управленидэ хадагалаатай байдаг картотекэдэ тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, эдэ үндэр шагналнуудынь тэрээндэ гартань барюулагдаhан байха юм. Харин нютагаймни хүн ямар баатаршалгануудые хэhэн байгаа юм, шагналай материалнуудтай танилсаадүйдөө даб дээрэ хөөрэжэ шадахагүй байнаб. Зүгөөр шагналайнь ямаршье системэгүйгөөр барюулагдаhаниинь элитэ болоно. Юундэб гэхэдэ, түрүүн Алдар Солын III-дахи ба II-дохи орденуудаар шагнагдаhан байна. Удаань Эсэгэ оронoй дайнай түрүүшын хоёр шатын орденоор шагнагдаhаниинь Алдар солын 1-дэхи шатынхяар шагнагдаха аргатай байhыень тодорхойлно ха юм. Энэнь хадаа гвардиин командирай анхаралгүйhөө дулдыдаhан хэрэг гэжэ hанагдана.

Хэжэнгэ нютагhаа мордоhон сэрэгшэ, стрелково 1076-дахи полкын 314 дивизиин снайпер Цыбик Цыренович Цыдыпов дайнай инвалид болонхой нютагаа бусаhан. Тэрэнэй Ленинград хотые эрэлхэгээр хамгаалалсаhан, «Шэн зоригой түлөө» медаляар (1942 оной декабриин 10-да), Улаан Тугай орденоор (1943 оной апрелиин 6-да) шагнагдаhан тухай тэмдэглэл Главна управлениин материал дотор бэшээтэй байна. Хэжэнгэ нютагай баатар хүбүүн тухай ондоо баримтануудые олоодүйб. Зүгөөр найдалаа алданагүйб. Юундэб гэхэдэ, нүхэр Цыдыпов hүүлшын шагналай hүүлээр үшөө удаан алба хэжэ, хүндэ хойшолонтойгоор инвалид болоhон байха юм. Ондоо шагналнуудынь тэрээндэ барюулагдаашьегүй байжа магад. Дайн хадаал дайн — элдэб юумэнүүд ушардаг юм.

Энэ дурдалгые саашань үшөө үргэлжэлүүлхэ гэбэл, материал намда хизааргүй ехэ. Зүгөөр газетын хуудаhануудай захагүй үргэн бэшэ хадань энэ тэдыгээр дүүргэхэм. Дайнай ветеранууд тухай үшөөл ехээр хөөрэхэ, тэдэнэй баатаршалгые олондо тунхаглаха гээшэ бидэ, амиды мэндэ ябаашадай нангин үүргэ мүн. Тэдэнэй дайшалхы намтар Эхэ орондоо, партидаа үнэн сэхээр алба хэhэнэй толотомо үльгэр жэшээ ха юм.

С. ХАНДАЖАПОВ,
дайнай ба ажалай ветеран, дайнай ветерануудай республиканска соведэй гэшүүн.
Москва, 1984 он.

НОМОЙ ТАГ

БУРЯАД ОРОН ТУ[ХАЙ]

Буряадай номой хэблэлээр hаяхан гаргагдажа, М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска научна библиотекын жасада оруулагдаhан шэнэ хэдэн номтой танилсахыетнай дурадханабди.

«Буряадай арбан нэгэдэхи табан жэл. Гурбадахи жэлынь». гэжэ нэрлэгдэhэн суглуулбари соо 1983 ондо социально-экономическа талаараа республикымнай хэр зэргээр хүгжэhэн тухай КПСС-эй Буряадай обкомой лекторскэ бүлэгэйхид бэшэнэ. Арадай ажахын, эрдэм соёлой, арадай гэгээрэлэй хүгжэлтын гол шэглэлнүүд тухай, ажалшадай ажаhуудалай хэр зэргээр hайжаржа байhан тухай сэнтэй тоо, баримтануудые уншагшад, илангаяа пропагандистнууд, лекторнууд, политинформаторнууд, агитаторнууд энэ номhоо оложо абаха бээз гэжэ найдагдана.

1959 онhоо 1975 он хүрэтэрхи хугасаа соо республикамнай индустриальна хүгжэлтэдөө ехэхэн амжалта түйлажа, шэнэ hалбаринууд, олзо ехэтэй предприятинууд мүндэлhэн байгаа. Энэ хүгжэлтэтэй хамта арадай ажахын шиидхэхы хүсэн — хүдэлмэришэн ангишье урган бэхижэhэн ушартай. «Хүдэлмэришэн анги ба Буряадай АССР-эй промышленностиин хүгжэлтэ» (1959—1975 онуудта) гэhэн монографи соогоо М. Н. Балдано үйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй олошорhониие, тэдэнэй hуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг байhаниие тоо, баримтануудаар гэршэлэн харуулна. Гадна хүдэлмэришэдэй политическэ болон экономическа мэдэсээ үргэдхэжэ, ниитын ажалда, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоhон тухай эндэ тодорхойгоор хэлэгдэнэ. Тиин социалис мүрысөөнэй гол шухала асуудалнууд, шэнэ түхэл янзанууд тухай зүйтэй hанамжанууд монографи соо бии. Үргэн олон уншагшадта, илангаяа научна хүдэлмэрилэгшэдтэ, пропагандистнуудта, агитаторнуудта энэ номой туhатай байханы лабтай.

П. И. Евраcимовай **«Буряадай нютагай Соведүүд хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэ»** гэhэн ном дотор олониитын политическэ, ажахын ба социально-соёлой ажабайдалда Соведүүдэй дүүргэдэг үүргын улам дээшэлжэ байhан тухай хэлэгдэнэ. Энэ асуудал 1965—1977 онуудай тоо, баримтанууд дээрэ хаража үзэгдэhэн байха юм. Буряадай Соведүүд тухай мүнөө болотор түүхэтэ тусхай литература бэшэгдээгүй байhан гэбэлнай, дурсагдаhан номой сэнтэй байhаниинь ойлгогдохо ёhотой. Ном соо хоёр бүлэг бии. «Нютагай Соведүүд: гүрэнэй ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэ» — гэжэ нэрлэгдэhэн түрүүшын бүлэг соо Нютагай Соведүүдые яажа бүридхэхэ, байгуулха тухай, Соведүүдэй сессинүүд, саг үргэлжын комиссинууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлэгдэнэ. «Нютагай Соведүүд ба хүгжэлтэ түгэс социализмын үедэхи ажахын-соёлой байгуулалта» гэжэ нэрлэгдэhэн хоёрдохи бүлэг соо социалис экономикын, арадай гэгээрэлэй соёлой хүгжэлтэдэ Соведүүдэй хүдэлмэриин хэр зэргээр нүлөөлдэг байhан тухай хэлэгдэнэ. Нютагай Соведүүдэй ажал ябуулгые автор шэнжэлээд, тус асуудалаар зарим тэды тобшолол хэhэн байна.

Буряад орондо Совет засагай түлөө тэмсэhэн хүнүүд тухай бүлэг номые М. А. Лукьяновай **«Андрей Плис»** гэhэн бүтээл үргэлжэлүүлнэ. Энэ баримтата рассказ Буряад орондо Совет засаг тогтоохын түлөө тэмсэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан Андрей Кирилловичи Плис тухай хөөрэнэ. Пол[...]

гавщинада [...] гаа эмхи[...] тэрэ Нэршу[...] скын район[...] сүлэлгэдэ [...] Эндэ нюта[...] сэлые толго[...] таряашадай [...] дарин Сове[...] томилогдоhо[...] бусад нюта[...] шаалнуудта [...] ряад-Монгол[...] гай районой [...] хүдэлөөнэй [...] номынь 195[...] дэ барлагда[...] гоо түүхээр [...] эдэ номууд[...]

«Жэгдэрэ[...] даар» гэhэ[...] ном «Аха [...] бооной ёhо[...] рүүлэн гар[...] шалнуудые [...] орьёлнууд [...] лэгhөө бүр[...] хэдэн үеын[...] (Х. Намсара[...] Саридак, [...] Д. Батожаб[...] Н. Дамдино[...] хай эрдэмт[...] уран зохё[...] нуудай бай[...] хүгжэлтын [...] ралаа ханд[...]

Искусство[...] Куницынай [...] гэhэн ном [...] мүндэлэлгэ, [...] тэй танил[...] ский Б. Ям[...] хёоhон «Ба[...] драма, Бур[...] гуулалтада [...] нартай В. [...] жэн», Д. А[...] мы», М. Ф[...] лад Баатар[...] «Цыремпил[...] бусад опер[...] бодомжолно[...] шадта, хүгж[...] да hонирхо[...] тэй.

М. Гор[...] респу[...] библиотеки[...]

«БУРЯАД ОРОН-84» гэhэн фото-зурагай конкурс.

В. Плутт. «Буряадайм омогорхол — Ленинэй ордено оперо болон баледэй академическэ театр». «Сэлгеэхэн Сэлэнгын эрьедэ».

Спорт

БЭЛЭДХЭЛЭЙ ШАТА

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй чемпионат Москвагай «Динамо» гэжэ стадион дээрэ болобо. «Хани барисаан-84» гэжэ уласхоорондын мүрысөөндэ бэлэдхэлэй үшөө нэгэ шата болоhон энэ чемпионадта оронoймнай суглуулагдамал командын хүнгэн атледүүд хабаадаhан байгаа.

Манай республикын түлөөлэгшэд программын зарим зүйлнүүдээр hайн үрэ дүнгүүдые түйлаhан байха юм.

Тусхайлбал, уласхоорондын классай спортын мастернууд Александр Костецкий 800 метртэ 1 минута 47,3 секунда, харин Павел Яковлев 1500 метртэ 3 минута 37,6 секунда саг харуулжа, илалта туйлаба. 800 метрэй урилдаанда Татьяна Позднякова бронзо медаляар шагнагдаа (1 мин. 59,4 сек).

Спортын мастер Ирина Зайцева 400 метрые 52,9 секунда соо гаталжа, дүрбэдэхи hууриде гараба. Геннадий Темников 5000 метртэ 13 минута 57,8 секунда саг харуулжа, эрхим зургаанай тоодо ороhон байна.

Б. МИРОМАНОВ.

ТОБШОХОНООР...

Москвагай Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадион дээрэ Олимпиин наадануудай хоёр удаа чемпион болоhон Владимир Куцай дурасхаалай шанда хүртэхын түлөө заншалта бүхэсоюзна урилдаан болобо. Энэ урилдаанда оронoймнай табан зуугаад хүнгэн атледүүд хабаадаба.

Оронoй мэдээжэ спортсменүүдэй дундаhаа нютагаймнай хүбүүд шалгаржа гараа. РСФСР-эй габьяата тренер Виктор Домниной хүмүүжүүлhэн «Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүд, уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастернууд Александр Костецкий Павел Яковлев хоёр болоно. Александр 800 метрэй зайе 1 минута 47, 32 секунда, нүгөөдэ Павел Яковлевынь 1500 метрэй зайе 3 минута 42.36 секунда соо гаталжа, түрүү hуури эзэлбэ.

Ригэ хотодо «Локомотив» бүлгэмэй түбэй соведэй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн дүүрэбэ. Эдиршүүлэй дунда болоhон энэ урилдаанда хабаадаhан Улаан-Үдын 42-дохи hургуулиин арбадахи классай hурагша Андрей Татуйко hайн амжалта түйлаба. Тэрэ 100 метрэй зайе 10,9 секунда соо гаталхадаа, зургаадахи hуури эзэлээ.

Мүн энэ зайда урилдаhан наймадахи ГПТУ-гай hурагша, спортын мастерта кандидат Татьяна Панькова зайгаа 12.6 секунда соо гаталhан байна. Энэ хоёр ЛВРЗ-гэй спортын клубай нэрэhээ мүрысөөндэ хабаадаhан байгаа.

Берлин болон Потсдамда эдэ үдэрнүүдтэ «Олимпиин наадануудай үдэр» гэhэн уласхоорондын заншалта мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ дэлхэйн арбан найман оронуудай зургаан зуугаад хүнгэн атледүүд хабаадаба.

Мүрысөөнүүд Олимпиин наадануудай программаар үнгэргэгдөө.

Гурбан мянган метрэй зайда урилдаhан уласхоорондын классай СССР-эй спортын мастер, «Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүн Татьяна Позднякова бусадhаа түрүүлээд ябатараа, түгэсхэл дээрэ гүйдэлөө hуладхажа, дүрбэдэхи hуури эзэлбэ. Татьяна энэ зайгаа 8 минута 45 секунда соо гаталhан байна.

Ростов-на-Дону хотодо «Трудовые резервы» бүлгэмэй спортсменүүд России Федерациин түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысэhэн байгаа. Хүнгэн атлетикээр эдиршүүлэй дунда үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ гушан хоёр командын спортсменүүд хабаадалсаба. Манай республикын «Трудовые резервы» бүлгэмэй команда гурбадахи hуурида гараа.

Тарбагатайн дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагша Сергей Шеломенцев гурбан километрэй зайда хоёрдохи, 1500 метрэй зайе 4 минута 21 секунда соо гаталжа, гурбадахи hуури эзэлээ. Улаан-Үдын 39-дэхи hургуулиин 8-дахи классай hурагша Елена Комиссарова 100 метрэй зайда дүрбэдэхи hуури эзэлбэ. Мүн тус hургуулиин hурагша Татьяна Кривощёкова 400, 800 метрэй зайнуудта дүрбэдэхи hуурида гараhан байба. Энэ урилдаанда хабаадаhан 42-дохи hургуулиин долоодохи классай hурагшад Ирина Лазарева, Татьяна Рублевская хоёр 1500 метрэй зайда урилдахадаа, дүрбэдэхи, табадахи hууринуудые эзэлээ.

Ригэ хотодо өөр хоорондоо болон командаараа СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн спортын бүлгэм болон клубуудай командануудай дунда болобо. Гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлhэн урилдаанда гурбан зуунhаа дээшэ хүнгэн атледүүд хабаадаба. Манай «Трудовые резервы» бүлгэмэй гэшүүд, СССР-эй спортын мастер Татьяна Гуринова 1500, 3000 метрэй зайнуудта урилдахадаа зургаадахи hуури эзэлhэн байна.

Б. ВАСИЛЬЕВ.

ГАИ-гай экран

hЭРГЫЛХ[Э] ОЙЛГУУЛХА ХЭР[...]

Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи харгы замуудта гэнэ усал hэргылхэ тусхай комиссиин гэшүүд ээлжээтэ зүблөөн дээрээ харгын транспортна гэнэ усалые үсөөрүүлхэ асуудалые хаража үзэбэ. Зүблөөндэ хабаадагшад байгша оной хэдэн hарын турша республикын район бүхэнэй харгы замууд дээрэ усал олошороо гэжэ тэмдэглэбэ. Байгша оной нэгэдэхи кварталда ябаган зоной гэмээр усалда орогшодой тоо үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ нэмэhэн байба. Эндэ hогтуугаар харгы хүндэлэн гараhан хүнүүдэй гэм зэмынь ехэ.

hогтуу жолоошодой, ябаган хүнүүдэй гэмээр машина, мотоциклнуудай мүргэлдэхэ, хүмэрихэ ушар али олоор үзэгдэнэ. Илангаяа Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй районуудай ажахы, предприятинуудай жолоошод харгын усалда олоор ороhон байха юм. Түнхэнэй райондо үнгэрөөд байhан табан hарын турша аварида ороhон жолоошод, пассажирнууд энэ үе соо олоор наhа бараhан, гэмтэhэн байна. Мүн Мухар-Шэбэрэй районой ажахынуудта харгы замууд дээрэ авари хэгшэдэй тоо баhал олошорhон, табан хүн наhа бараhан гэжэ мэдээсэгдээ. Тус районой колхоз, совхозуудай, предприяти, эмхи зургаануудай, автомобильна ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, ниитын түлөөлэгшэд өөhэдынгөө даалгагдаhан нангин уялгада хайша хэрэгээр, халирхайгаар хандана, шалгалта, эрилтэ жолоошодойнгоо урда табинагүй. Эндэhээ уламжалан hогтуугаар машина жолоодогшодой тоо улам олошороо. Тиихэдэ жолоошодой аян замда гарахын урда тээ, мүн тэдэнэй гараждаа бусажа ерэhэн хойнонь хэгдэдэг медицинскэ харалга удаанаар хэгдэнэ, заримдань огто бэелүүлэгдэнэгүй. Энээнhээ гадна, олон хүтэлбэрилэгшэд жолоошодойнгоо авари хээд байхада, тэдэнэртэ эрилтэ багатайгаар хандадаг, гэм зэмэдэ орогшодые мүртэйгөөр хэhээдэггүй, хүмүүжүүлгын, hэргылэмжын хүдэлмэри тэдэнэй дунда эмхи гуримгүйгөөр ябуулагдана. Энээнhээ уламжалан дура зоргондоо ороhон зарим жолоошод, трактористнууд техникээ ажахынгаа предприятиингаа гаражнуудта ажалай hүүлээр асаржа табинагүй, архи ууха, хубиингаа хэрэгээр дуратай тээшээ зайгуултаха ушар али олон үзэгдэнэ, дайралдана. Эдэ бүгэдэ тухай комиссиин гэшүүд, үгэ хэлэгшэд тон зүб шүүмжэлээ, тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа.

Дурсагдагша районуудай арадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомуудай дэргэдэ харгы дээрэ гэнэ усал усадхаха талаар байгуулагдаhан комиссинууд жолоошодой дунда хүмүүжүүлгын, hэргылэмжын хүдэлмэриие hулаар ябуулна, эмхидхэнэ. Тиихэдэ комиссиин ээл[...]жээтэ зүб[...] лан аба[...] дүүргэлтэ [...] нэ, түрүү [...] нэбтэрүүлэ[...] лол хэгдэз.

Районууд[...] предприяти[...] лон совхоз[...] гаанудай, [...] социалис [...] ажалай жу[...] шанга тэм[...] лективэй [...] дээрэ зү[...] далда онс[...] лагдаа.

Энээнhэ[...] хоёр райо[...] тэр авто-тр[...] дуратайшу[...] гуулагдааг[...] тай. Хэнэй[...] бүлгэмэй [...] жолоошодо[...] шуулай ду[...] ойлгууламж[...] үргэлжэ я[...] нютагуудта[...] рэ гэнэ у[...] дэдэг боло[...] тодоруула[...]

Эдэ бү[...] хэгдэжэ, [...] бэрэй ра[...] мууд дээр[...] усадхаха [...] шалгаха б[...] хаар томи[...] хүдэлмэри [...] дал ойры[...] хэхэ гэжэ [...]

ДОЛООН ХОНОГ С[...]

Ажалай Улаан Тугай орденто Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай гастроль райондомнай түгэсэбэ.

Долоон хоногой туршада Шанага, Дунда-Хэрээтэ, Харлан болон Хонхоло нютагуудаар тэдэнэр ябажа, драматург Дугар Дылгыровэй «Эхын үүргэ» гэhэн зүжэг харуулаа. Зүжэгэй гол рольнуудые гүйсэдхэhэн Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Ц. Цырендоржиев, Д-Д. Бочиктоев, тиихэдэ Б. Будаев, Д. Чими[...]тов болон [...] хид халуу[...]

Районд[...] гээд, теат[...] хар-Шэбэ[...]

Бэшүүрэ[...]

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «КПСС-эй Центральна Комитедтэ» — ТАСС-ай материал. «Бата эб найрамдалай түлөө» —ТАСС-ай мэдээсэл. «Фермэ бүхэндэ — элбэг тэжээл» —материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда: Буряадай АССР-эй Статистическа управлениин мэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаhанда: Бэшэгүүд, тушаа бодомжолго. «Арадэй баялигта гамтайгаар хүмүүжүүлхэ» —Г. Калиновскаягай статья. Саг үргэлжын комиссинуудта. «Бани тухай асуудал» — И. Владимировай статья. Уласхоорондын мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: «Газетэ, журналнуудта захил абалга: ямар шэнэлэлгэнүүд бииб?» — В. Худугуевагай статья. «Зүрхэ сэдьхэлдэм үлэхэл» — М. Кибальнигай репортаж. Спортын hонинууд. Дайнай хуудаhанууд. «А. Суворовой уурхай сооhоо гараhан бүргэд» — А. Сивцовой статья. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таhаг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Баримтата фильмүүд. 10.35 —Концертын залда — hурагшад. 11.05 — «Ветер про запас». — мультфильм. 11.20— «ТАСС уполномочен заявить...» (3-дахи сери). 12.30 — hүүлэй hонин (12.35 хүрэтэр). 15.15— hүүлэй hонин. 15.35 — «80-яад онуудай коммунистнууд». Баримтата телефильмнүүд. 16.25 — Шатарай hургуули. Бэлиг шадабариин хэшээлнүүд. 17.00 — Үхибүүдтэ «Всадники» (2-дохи сери). 18.15 — Арадай хатарай «Зебо» ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар). 19.00 — «Байгал». 19.10 —«Юртэмсэ дэлхэй совет хүнүүдэй нюдөөр». Майн, Ацтегүүдэй орондо.

Москва. 19.45 — **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».**

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Байкал». 20.20 — «Барилгашан». 2-дохи ТЭЦ-эй барилга тухай.

Москва. 20.50 — «ТАСС уполномочен заявить...» (4-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.30 — «Зүрхэ сэдьхэлни инаг дураар халина...» — уран hайханай хүгжэмтэ композици. 23.10— Залуушуулай аудиторидо уулзалга. Инженер тухай үгэ. 23.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 24.00 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (Минск) — «Спартак». (01.45 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Зазвенели канклесс, запели бирбинес»— фильм-концерт. 9.50 —«Пятеро с неба» — уран hайханай фильм. 11.20 — «Если хочешь мир увидеть» — баримтата телефильм. 11.45 — «Ород былинэнүүд ба онтохонууд — хүгжэмдэ». 12.55 — «Мэдэ, шада». 13.40 — «Эжын hургуули». 14.10 — Испан хэлэн. 14.40 — Сараговай телевидениин студиин программа. 15.30 — «Город принял» — уран hайханай фильм. 16.45 — hүүлэй hонин. 16.50—18.45 —Забhарлалга.

Москва. 18.45 — «...16-тай, тэрээнhээ аха»...» 19.30 —Автомобиль и автолюбитель».

Улаан-Үд[...] холнууд.

Москва. [...] ука ба [...] Совет дү[...]

Улаан-Ү[...] бадалтани[...] төөхэ» — [...]

Москва. [...] ты, бага[...] мок» — [...] «Аршаан [...] ород ера[...] сэдхэнэ [...] Союзаар» [...] «Время». [...] летье» — [...] фильм. (1[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская —2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Го[сударственного комитета Бурятской АС[СР по] делам издательств, полиграфии и [книж]ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Лен[ина]. Н-01504. Заказ № 177. Индекс [...]